

Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 18.09.2019, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund

1. 12:19 Maksudogmad

2. 12:30 Sisejulgeolek

3. 12:36 Päästjad

4. 12:41 Eesti kodanikud

5. 12:53 Vabariigi Valitsuse algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (58 SE)

6. 13:07 Okupatsioonikahjud

7. 13:18 Valitsemisasalas toimuv

8. 13:32 Julgeolekuoht

9. 13:40 Eeskuju noortele

10. 13:47 Välispoliitika

12:00 Infotund

12:01 Esimees Henn Põlluaas

Head kolmapäevase infotunni algust, lugupeetud kolleegid! Alustame oma traditsioonilist infotundi. Kõigepealt palun teha kohaloleku kontroll. Urve Tiidus, kas on protseduuriline küsimus? Vastame siis kõigepealt protseduurilistele küsimustele. Urve Tiidus, palun!

12:01 Urve Tiidus

Lugupeetud Riigikogu juhatuse esimees! Tahan küsida ühe küsimuse, mis puudutab tänast küsimuste esitamise järjekorda infotunnis. Kogu lugupidamisega Riigikogu juhatuse otsuse suhtes, mis puudutab seda järjekorda siin, on meil Eesti parlamendis siiski hea tava, nagu öeldakse, et infotund on opositsiooni nn tööriist. Alates 2011. aastast on seda head tava järgitud ja koalitsiooniliikmed ei ole ministritele küsimusi esitanud, kuna nad saavad teatavasti seda väga hästi teha fraktsioonis ja muudel kokkusaamistel ministritega. Sellepärast mul on väga lihtne küsimus: kas selle hea tava järgimist on nüüd muudetud või saavad opositsiooniliikmed järgmisel korral siiski kõik oma küsimused ära küsida? Suur tänu ette!

12:04 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab infotunni küsimuste järjekorra juhatus. Nii ka seekord. Eilsel juhatuse istungil arutasime me tänast küsimuste järjekorda üsna pikalt ja tõsiselt. Lähtudes väljakujunenud heast tavast, et esimesena vastab küsimustele peaminister, otsustasime, et ka seekord vastab esimesena peaminister. Tõepoolest, infotund on eeskätt opositsioonile antud võimalus esitada ministritele küsimusi, aga see ei välista sugugi seda, et ka koalitsiooniliikmed ei võiks küsida. Alates 2011. aastast on olnud, ma usun, lugematuid kordi, kui ka koalitsiooniliikmed on küsimusi esitanud. Ka selle koosseisu ajal on koalitsiooniliikmed esitanud ministritele küsimusi. Nii et järgides head tava, et esimesena saab vastata peaminister, kinnitas juhatus sellise päevakorra. Jevgeni Ossinovski, kas on protseduuriline küsimus? Palun!

12:04 Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Ma jätkan samal teemal. Oi, näete, isegi tablooga on midagi juhtunud. Sellise järjekorra peale tõrgub ka infotehnoloogia. Aga kahtlemata ei ole mingit küsimust, Riigikogu juhatusel on kodu- ja

töökorra seaduse järgi väga lai diskretsioon küsimuste järjestamisel. Tõepoolest on parlamentaarne tava, mis on mingil viisil kokku lepitud ka vanematekogus ja mis tõepoolest ütleb, et kui esitatakse küsimusi eri ministritele, siis peaministrilt võiks küsida esimesena. Aga ma arvan, et sellest olulisem on sellesamas kollases raamatus, meie kommenteeritud väljaandes toodud sedastus, et järjestuse kinnitamisel tuleb siiski silmas pida, et tegemist on parlamentaarse formaadiga, mis tava kohaselt annab eelise opositsioonile. Minu küsimus tulenebki sellest. Asi ei ole selles, et te oleksite seaduse vastu eksinud. Minu hinnangul on tegemist parlamentarismi tava – mu enda parlamentaarne kogemus on kaheksa aastat – suhteliselt pretsedenditu rikkumisega. Kumb teie arvates rohkem edendab Eesti poliitilist diskussiooni ja täidab sellega seda parlamendi funktsiooni, mis põhiseadusega on meile antud: kas see, et Kersti Sarapuu palub Jüri Ratasel rääkida, kui head mõtted tal on ja kui head tööd ta teeb – nagu koalitsiooniliikmed ikka alati teevad –, või pigem see, et näiteks opositsiooniliikmed, kes tõenäoliselt ei saa seetõttu oma küsimust ära küsida, esitaksid parlamentaarse kontrolli mõttes kohasemaid ja olulisemaid küsimusi?

12:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh küsimuse eest! Eesti parlamentaarse traditsiooni järgi esindavad riiki nii opositsiooni- kui ka koalitsiooniliikmed. Siin ei saa mingisugust joont vahele tõmmata. Tõepoolest, me arutasime, kas tõsta peaministrile esitatav küsimus teiseks ja Kaja Kallase küsimus siseministrile esimeseks, aga me lähtusime siiski väljakujunenud heast tavast, et peaministril on alati võimalus esimesena vastata. Juhatus tegigi sellise otsuse. Taavi Rõivas, palun! Kas on protseduuriline küsimus?

12:07 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Minu mälu Riigikogu liikmena ulatub üle 12 aasta tagusesse aega, kui ma ka toona koalitsioonis olles, aga kogenematu poliitikuna püüdsin küsida tolleaegselt rahandusministrilt küsimust, aga Riigikogu esimees Ene Ergma selgitas mulle kohe, et tava kohaselt lähevad koalitsiooniliikmete küsimused järjekorra lõppu ja nemad küsivad siis, kui opositsiooni küsimused on ammendunud. Sellest hetkest alates olen ma seda tava mõistnud ja mulle ei meenu ühtegi teistsugust pretsedenti kogu selle 12 ja poole aasta jooksul, kui mina olen parlamendis või valitsuses olnud. Alati on koalitsiooni küsimused olnud peale opositsiooniliikmete küsimusi. Jättes kõrvale selle, kui koomiline on, et Keskerakonna fraktsiooni esimees küsib meie kõigi juuresolekul oma erakonna esimehelt planeeritavate maksutõusude kohta – vaevalt et nad fraktsioonis seda teemat käsitleda saaksid, üks ole –, on põhimõtteline küsimus see, kas koalitsioon saab küsida enne opositsiooni. Minu hinnangul tegi juhatus suure vea, kui ta sellise päevakorra kinnitas. Ja minu küsimus on: mis kaalutlustel te tõstsite koalitsiooniliikme opositsiooniliikme ette? Kas see ei ole teie hinnangul kohatu pretsedendi loomine?

12:09 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Esiteks, mul puudub igasugune info selle kohta, et Kersti Sarapuu tahaks saada peaministrilt informatsiooni maksutõusude kohta. Kui teil on selline info, siis on tore. Minul see puudub ja juhatusel täpselt samamoodi. Nagu ma selgitasin, juhatus lähtus oma arutelul just nimelt heast tavast anda peaministrile esimesena võimalus küsimustele vastata. Peeter Ernits, kas on protseduuriline küsimus? Vabandust, hüppasin jälle ühest inimesest üle. Jürgen Ligi, palun!

12:09 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma loodan, et see oli kogemata. Ma ei hakka siin staaže võrdlema, aga küllap saate aru, et parlamentaarsest tavast ei peaks nii noor poliitik nagu teie liiga suure suuga rääkima, aga mina võin seda teha. Kõigepealt, Eesti on parlamentaarne riik ja siin ei seata järjekorda mitte vastajaid, vaid siiski küsijaid. Küsijate reastamise puhul on tegu eelkõige ikkagi opositsiooni väga harva võimalusega küsida täitevvõimu käest küsimusi. Sellepärast on siin alati küsimusi just niimoodi reastatud. Teiseks, hea tava järgi ei ole kunagi olnud niimoodi, et parlamendi eesistuja esindab oma erakonda ja valitsust ning haugub opositsiooni peale iga argumendiga, mis pähe tuleb, räägib mingist parlamentaarsest tavast, millega ta ei ole tuttav, ja heast tavast, mida ta ise ei järgi. Nii et palun mõelda selle peale, et esimees on parlamendi esindaja, mitte koalitsiooni esindaja. Parlamentaares riigis on infotund eelkõige opositsiooni formaat ja kui jääb ruumi, siis lõpus võib siia tuua ka parteikoosolekuid. Aga see ei ole Keskerakonna koosolek.

12:11 Esimees Henn Põlluaas

Ma arvan, et te peate kõnet, mitte ei esita protseduurilisi küsimusi.

12:11 Jürgen Ligi

Ja nüüd mu küsimus. Millel põhineb teie teadmine parlamentaarsest tavast ja kuidas te lükkate mu väited ümber?

12:11 Esimees Henn Põlluaas

Esiteks ei ole infotund ainukene võimalus, kus opositsioon saab küsimusi esitada. Nii opositsioonil kui ka koalitsioonil, st kõikidel Riigikogu liikmetel, on võimalik esitada ministritele arupärimisi ja kirjalikke küsimusi. Ka teie, härra Ligi, olete seda võimalust kasutanud. Nii et meie võimalused siin infot saada on tunduvalt laiemad. Juhatus arutas just nimelt seda head tava, nagu ma juba ütlesin, ning selle põhjal me tegime tänase küsimuste järjekorra ja kiitsime selle heaks. Peeter Ernits, palun!

12:12 Peeter Ernits

Hea juhataja! Vaadates küsimuste koostist, siis tegelikult 19-st 14 on ühele ministrile, Mart Helmele, ja kolm on härra Reinsalule. Aga ma imestan, et Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid peale peaministri umbusaldamise rünnakuid ei ole praegu esitanud ühtegi küsimust peaministrile. Kas nad ei tahtnudki midagi küsida? Muidu oleks jäänud suhteliselt rumal pilt, et peaminister on siin, aga peale umbusalduse läbikukkumist ei taha keegi temalt midagi küsida. Kas oli Reformierakonnalt ja sotsidelt ... (T. Rõivas kommenteerib midagi.) Jaa, aga võitlus selle peale, kui ei olegi midagi küsida.

12:13 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tõepoolest, opositsioon peaminister Jüri Ratasele, kes on täna siin Riigikogu liikmete küsimustele vastamas, ühtegi küsimust ei esitanud. Aga ma tõesti südamest loodan, et peaminister siin puldis küsimustele vastates annab teile võimaluse saada informatsiooni valitsuse maksupoliitika kohta. See peaks rahuldama nii opositsiooni kui ka koalitsiooni. Kas Jevgeni Ossinovskil on protseduuriline küsimus? Palun!

12:14 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Kolleeg Ligi tabas naelapea pihta. Küsimus ei ole ju reastamisel mitte selles, kuidas see vastaja ennast tunneb, vaid selles, et Riigikogu liikmete õigused oleksid võimalikult hästi kaitstud. Infotund on tõepoolest opositsiooni põhiline formaat. Aga minu protseduuriline küsimus on selline: kas juhatus küsis Riigikogu Kantseleilt ning kas saadi vastus ja milline selle kohta, millal on Eesti Vabariigi Riigikogu ajaloos viimati juhtunud niimoodi, et koalitsiooniliige küsib esimesena?

12:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpselt kuupäevaliselt me ei küsinud, aga oli teemaks, nii nagu ma olen siin juba korduvalt öelnud, et hea tava järgi on peaminister saanud alati esimesena sõna. Nii siis juhatus, kuhu kuuluvad muuseas nii opositsiooni kui ka koalitsiooni esindajad, lahendaski tänase infotunni küsimuste järjekorra. Helmen Kütt, palun!

12:15 Helmen Kütt

Lugupeetud eesistuja! Minul on protseduuriline küsimus. Tegelikult on ka Dmitri Dmitrijevil küsimus peaministrile. Miks tema viimane on?

12:15 Esimees Henn Põlluaas

Ma usun, et see peaks tegema opositsioonile väga head meelt, kuna te olete siin täna korduvalt välja öelnud, et koalitsiooni küsimused peaksid olema lõpus. Me siis panimegi küsimuse Jüri Ratasele ka tänase päevakorra lõppu, tulles vastu opositsiooni soovile. Indrek Saar, palun!

12:16 Indrek Saar

Täna! Minu küsimus lähtub sellest samast teemast. Ma saan aru, et me mõistame siiski ühtemoodi: infotund on eelkõige mõeldud parlamentaarse kontrolli tööriistana, mis annab opositsioonile võimaluse

küsida valitsuse käest küsimusi. Samas, Jürgen Ligi küsimusele vastates jõudsite te oma mõtiskluse käigus väiteni, et opositsiooniliikmed saavad ka peaministri käest informatsiooni ja seekord maksudogmade teemal. Kas teie arvates Riigikogu juhatus, kus koalitsioonil on alati enamus, hakkab siis tulevikus opositsioonile ette kirjutama, mis on poliitiliselt relevantssed teemad ning millistel juhtudel nad saavad parlamentaarset kontrolli teostada ja millistel mitte? Kas see oli teie mõte?

12:17 Esimees Henn Pöllumaa

Loomulikult mitte. Ma ei tea, kust te selle peale tulite, aga selge see, et Riigikogu juhatus ei hakka iialgi Riigikogu liikmetele ette kirjutama selliseid asju.

Rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole, läheme kohaloleku kontrolli juurde.

Kohaloleku kontroll

Infotunnis on kohal 49 Riigikogu liiget, puudub 52.

1. 12:19 Maksudogmad

12:19 Esimees Henn Pöllumaa

Tutvustan teile infotunni järjekorda. Infotunnis osalevad peaminister Jüri Ratas, Mart Helme ja välisminister Urmas Reinsalu. Iga Riigikogu liige võib registreeruda ainult ühe küsimuse esitamiseks, milleks tal on aega kaks minutit. Lugupeetud ministritel on vastamiseks aega kolm minutit. Peale seda võib küsimuse esitaja saada veel ühe täpsustava küsimuse ja saalist saab siis küsida vastavalt registreerimise järjekorrale veel keegi Riigikogu liikmetest. Kõigepealt, esimesena on Kersti Sarapuul küsimus peaminister Jüri Ratasele. Palun!

12:19 Kersti Sarapuu

Aitäh, lugupeetud esimees! Väga austatud peaminister! Järgmisel nädalal annab valitsus Riigikogule üle riigieelarve. Tõsi on see, et väga palju on viimastel kuudel olnud juttu eri valdkondadest, mis kõik vajaksid lisaraha. Kui vaadata Rahandusministeeriumi suvist majandusprognoosi, siis 2019. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,1% SKT-st, mis on kevadprognoosi põhjal oodatust tasemest 0,5% võrra madalam. Ka järgmistel aastatel maksukoormus langeb ning jõuab 2023. aastaks 32,4%-le SKT-st. On väga sümpaatne, et lõpuks ometi on meil peaminister, kes julgeb panna lauale küsimuse, kas Eesti maksusüsteem ja eelarvepoliitika teenib meie inimesi ja riiki parimal võimalikul viisil. Kas sellises olukorras, kus raha on olulistest sektoritest kogu aeg pigem puudu, samal ajal aga maksukoormus langeb, tuleks selgelt ja konkreetselt üle vaadata eelarve tulupool, selmet tegeleda vaid kulupoolega?

12:20 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Palun, peaminister Jüri Ratas!

12:20 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Hea küsija, kõigepealt ma tänan väga tõsise ja sisulise küsimuse eest! (Naer saalis.) Ma arvan, et see on just õige koht, kus neid teemasid arutada. Kui me jätame korraks nalja ja huumori kõrvale, siis ma arvan, et igal aastal läheb järjest keerulisemaks Eesti oluliste valdkondade rahastamine. Minu soov ei ole selles maksudebatis kordagi olnud see, et täna või homme me peaksime oma makse muutma. Küll on mu soov olnud öelda seda, et pidades silmas aastat 2023, on minu meelest ääretult oluline hakata tõsiselt debateerima ühiskonnas maksuteemade üle. Kellegi eesmärk ei ole ju ühte või teist maksu tõsta. Eesmärk on tegelikult otsustada, mida nende finantsvahenditega teha ja mida rahastada.

Me oleme kogu aeg soovinud, et Eesti oleks, ütleme, sotsiaalselt õiglane jõukas riik, kus me suudame tagada tasuta tervishoidu ja tasuta kõrgharidust. Samas soovime järele jõuda oma naabritele Põhjamaadele, olgu taristu või palgataseme poolest. Kui me hindame maksutaset ja maksukoormust, siis me näeme seda, et OECD keskmine tase on praegu tunduvalt madalam näiteks Euroopa Liidu keskmisest. Maksukoormus on Euroopas kõrgeim Skandinaavias, 44–48%, Lääne-Euroopa mandririikides 40–48%, keskmisel tasemel on see Suurbritannias, Kesk- ja Lõuna-Euroopa riikides, neis 34% ja 43% vahel, ning kõige madalam on see Ida-Euroopa riikides. Minu soov on tõesti see, et me

peaksime järgmistel aastatel maha tõsise maksudebati, aga vastaksime ka teise poole lausetele. Ehk me peame vaatama, kas me suudame tagada sellist meditsiini- ja tervishoiusüsteemi, nagu me soovime, kas me suudame teha regionaalpoliitilisi investeeringuid, missugused on meie õpetajate, politseinike, päästjate ja häirekeskuse töötajate palgad ning kuidas me suudame panustada 1% teadus-arendustegevusse ja kaitsekuludesse.

12:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus. Kersti Sarapuu, palun!

12:23 Kersti Sarapuu

Aitäh! Aastaid on nii mõnigi erakond üritanud teha Eestist nn õhukest riiki. Küll on räägitud eraravikindlustusest, madalatest maksudest, teenuste tsentraliseerimisest Tallinnasse ja Tartusse. Ometi oleme riigina tahtnud jõuda järele just Põhjamaadele. Alles ütlesite siin, et maksukoormus on Põhjamaades 43%, mis on tunduvalt kõrgem kui Eestis, ja samas ütlesite ka seda, et Euroopas on keskmiselt 39% SKT-st. Kui te olete kohtunud oma ametikaaslastega Euroopas, siis kas maksukoormus on tulnud teemaks ning mis on eri riikide seisukohad maksu- ja võlakooormuse küsimustes?

12:24 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Jaa, muidugi on see tulnud teemaks. Eks need seisukohad ole eri riikidel erinevad. Aga me näeme, et see debatt käib praegu ka Euroopa Liidu sees. On tõstatatud teema, kas praegused eelarvereeolid peaks paika pidama ka järgmistel aastatel. Teatavasti lubab Euroopa Liit teistsugust, ütleme, lõdvemat eelarvereeolit, kui Eesti praegu kasutab. Aga ma ei taha, et siit võetaks nüüd välja sõnum, nagu me sooviksime eelarvereeoleid lõdvendada. Samas arvan, et me peame suutma pidada seda debatti avalikult ja julgelt.

Võtame kas või selle teema, mis on minu meelest hästi terav ja oluline, et üle 65-aastastest eakatest ca 47,5% elab alla suhtelise vaesuspiiri, tuginedes 2017. aasta andmetele. Kui me võtame natuke laiemalt vanaduspensionärid, siis on vaeseid juba üle 50%.

Kui me vaatame Riigikogu viimaseid debatte, siis väga paljud erakonnad – nii opositsioonist kui ka koalitsioonist – on rääkinud pensionitõusust. On räägitud sellest, kuidas meie väärikad saaksid paremini hakkama. Ma arvan, et see on õige debatt, ainult selle teine külg on see, kust tuleb rahaline kate. Teiseks peaks debatt minu arvates kindlasti sisaldama ka Euroopa reegleid. Me peaksime olema julged nendel teemadel arutelusid pidama. Ma arvan, et kasuks tulevad ka arutelud nendel olulistel teemadel, mida ma juba nimetasin – sotsiaalpoliitika, hariduspoliitika, regionaalpoliitika, siseturvalisus, meie kaitsevõime. Nii et minu soov on, et see debatt saaks alguse, ja kus võiks olla selleks parem koht kui Riigikogu. Ma olen ka väga tänulik, et need sisulised ja tõsised küsimused on täna siin infotunnis arutelu all.

12:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmine küsimus on Kaja Kallasel siseminister Mart Helmele. Vabandust! Viimasel hetkel vajutas nuppu Kalev Kallo, kes soovis ilmselt esitada veel küsimuse peaministrile. Palun, Kalev Kallo!

12:27 Kalev Kallo

Aitäh! Austatud peaminister! Rahandusministeeriumi majandusprognoosis on muu hulgas kirjas, et Eestis moodustavad omandimaksud, mida loetakse kõige vähem majanduskasvu pärssivateks maksudeks, 2019. aastal 0,7% kõigist maksudest. Samal ajal on Euroopa Liidu keskmine 6,6%. Kui me räägime maksukoormuse hoidmisest ühel tasemel, siis kas poleks just omandimaksud see koht, mis Eestis tuleks üle vaadata?

12:27 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Mulle meenus kohe, et üks lugupeetud reformierakondlane ütles mõni aeg tagasi, et tuleks kehtestada kinnisvaramaks. Mina toetan väga selle idee, ütleme, arutelu. Ma arvan, et me ei peaks minema sellele tasemele, mis on kogu aeg olnud – Keskerakond ütleb, et tuleb teha astmeline tulumaks, Reformierakond ütleb, et peab olema ühetaoline maksusüsteem. Mu soov on tegelikult tõesti vaadata seda palju laiemalt. Loomulikult ka see, mida teie, härra Kallo, puudutate, omandimaksude teema, ja

kogu see võimaluste skaala, peaks olema meie ees. Reformierakonna põhimõte vahetult enne valimisi oli see, et tuleks kehtestada kinnisvaramaks. Aga miks mitte? Mina olen nõus ka selle debatiga kaasa tulema, sest, nagu te ütlete, Eestis on see tunduvalt madalam kui Euroopas. Paljud räägivad sellest, et tuleks vaadata üle meie sõidu- ja masinapark. Nii et eks teemasid on palju.

Minu meelest peame me seda maksudebatti vaatama veel ühe nurga alt. Me kõik soovime muuta oma looduskeskkonda puhtamaks, me liigume kliimanetraalsuse poole. Teatavasti on selleks vaja teha väga suuri kulutusi, need on väga suured investeeringud. Kas me oleme valmis neid tegema praeguse maksubaasi pealt ja veel vähendama oma sotsiaälvõrku, oma siseturvalisuse võrku ja oma haridusvõrku või me ütleme, et ei, me soovime neid investeeringuid küll teha, aga see tähendab tõesti maksubaasi ja võimaluste ülevaatamist? Nii et veel kord: mõte ei ole teha midagi täna, homme või ülehommel. Ma arvan, et seda diskussiooni ja debatti ühiskonnas tasuks vedada veel järgmised kolm ja pool aastat. Ja selle küsimuse valguses ma tahan öelda ka, et loomulikult me peame väga palju tähelepanu pühendama meie majanduskeskkonnale, et tõsta selle konkurentsivõimet ja ekspordivõimet. Võib-olla tuleb teatud sektorites teha teatud erisusi, võtame näiteks merendussektori, kus me tahame tuua kaubalaevad taas Eesti lipu alla. Ka see on üks osa maksudebatist, et me julgeme teha teatud erisusi.

12:30 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh!

2. 12:30 Sisejulgeolek

12:30 Esimees Henn Pöllumaa

Palun, Kaja Kallas, küsimus siseminister Mart Helmele!

12:30 Kaja Kallas

Lugupeetud Mart Helme! Te väitsite 2016. aasta presidendivalimistel, et Eestis on ootel 5000 noorest vene mehest koosnev riigivastane kolonn, kes on kohe valmis Eesti riigi vastu mobiliseeruma väga lühikese ajaga. Nüüd te olete pool aastat olnud siseminister ja Eesti julgeolekuasutused teevad teile iga päev või iga nädal julgeolekubriifinguid. Kas te olete selle vene noortest meestest koosneva kolonni tuvastanud ja kui te olete tuvastanud, siis mis te olete sellega ette võtnud?

12:31 Siseminister Mart Helme

Aitäh väga huvitava küsimuse eest! Ma tänan kõiki saalisviibijaid, eelkõige opositsiooniliikmeid, väga sisuka parlamentaarse debati eest, mis juhatas sisse meie tänase infotunni! Samuti näen – kuidagi *déjà-vu*-tunne tuleb peale –, et opositsioon endiselt, täpsemalt Reformierakond, harrastab harva saalis viibimist nii nagu siis, kui nad olid koalitsioonis.

Aga teie küsimusele vastates, jaa, selle kindlakstegemine, kes, kui suurel määral ja missuguse organiseerituse tasemega on Eesti riigi suhtes vaenulikult meelestatud, on kahtlemata Siseministeeriumi ja tema alluvuses olevate institutsioonide üks põhiülesanne. Tol ajal, kui ma selle tsitaadi ütlesin, ei olnud ma selles positsioonis, kus ma praegu olen, seetõttu kasutasin n-ö visuaalset hinnangut. Nüüd on mul siseministrina olnud võimalus suhelda vastavate institutsioonide esindajatega ja ma võin öelda, et mure selle pärast, ega ei ole Eesti-vastast meelsust või kas Eesti-vastaselt meelestatud inimesed oleksid võimelised organiseeruma tasemel, kus nad on ohuks põhiseaduslikule korrale, on üks osa nende igapäevatööst. Ja ma pean rahuloluga tunnistama, et nad saavad selle tööga hästi hakkama. Aga ma ei saa ega taha öelda mitte mingisuguseid numbrilisi hinnanguid, mida ma olen kuulnud või mis on minuni jõudnud selle kohta, kui palju või kes täpselt moodustavad meie riigi suhtes vaenulikult meelestatud jõud Eesti Vabariigis.

12:33 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Täpsustav küsimus, Kaja Kallas, palun!

12:33 Kaja Kallas

Kas ma saan õigesti aru, et te tunnistate siseministrina, et te tegelikult valetasite ja hirmutasite avalikkust 2016. aastal nendest 5000 vene mehest koosneva kolonniga ja tegelikult sellist kolonni ei ole, nagu teile siseministrina on nüüd selgunud? Kas kõik, mida te tol ajal ütlesite, oli vale ja hirmutamine?

12:34 Siseminister Mart Helme

No te kasutate ikka varmalt selliseid sõnu nagu "valetamine" ja niisuguseid inkrimineerivaid väljendeid. See on muidugi teie kui parlamendiliikme õigus, aga ma juhiksin teie tähelepanu sellele, et julgeolekuküsimused on riigisaladus ja neid ei ole mul õigust laua peale laduda. Aga võin teile ka öelda, et ma ei valetanud.

12:34 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimus on Jürgen Ligil. Palun!

12:34 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme, proovige siis sõnastada, mis tunnuse alusel te praegu vaenlasi välja sordite. Selle, et eelmises ametis Riigikogu liikmena teie sõna midagi ei maksnud ning te andsite niisama visuaalselt hinnanguid ja pildusite numbreid, te vastasite ära. Kuidas saaks aga parlament riigisaladuse kaitse raamides siiski teada, mis alusel te praegu neid vaenlasi tuvastate? Ma ei väida, et teie tunnused oleksid täiesti valed, statistikas võib igasugu tõenäosusi näha, aga siiski: kuidas te seda parlamendile seletaksite nii, et riigisaladus jääb kaitstuks? Võimalused on tegelikult olemas.

12:35 Siseminister Mart Helme

Ma seletan teile seda väga lihtsalt. Me kõik oleme nii palju siin ilmas elanud, et me mäletame pronksiöid. Kas see seltskond, kes tuli tookord tänavatele, oli Eesti riigi suhtes lojaalne või ei olnud? Kas see seltskond tõstis Eesti riigi vastu käe või ei tõstnud? Kui arvukas see seltskond oli? Kui palju võeti kinni, isoleeriti, arreteeriti, mõisteti süüdi jne? Need arvud olid ju tookord päris suured. Kui keegi tahab mulle praegu öelda, et see oli kümme aastat tagasi, nüüd seda enam ei ole, siis sellega ma ei ole nõus. Niisugused protsessid on päris suure inertsiga. Te võite ise samuti teha deduktiivset meetodit kasutades järeldusi, et meie riigi põhiseadusliku korra säilimise seisukohast on endiselt vaja nendel protsessidel ja rühmitustel silma peal hoida.

12:36 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:36 Päästjad

12:36 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on Kalvi Kõva küsimus siseminister Mart Helmele. Palun!

12:36 Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Me teame, et päästevaldkonnas on kõige tähtsam inimene, st sündmuskohal inimeste elude päästmine, hoidmine, õnnetuste ennetamine, kuid ka päästjad ise ehk inimesed, kes teevad oma tööd ja tõttavad meile appi. Me teame, missugune on olnud päästjate töötasu viimastel aastatel. Eelmisel aastal eelarve koostamise käigus leiti sotsiaaldemokraatide eestvedamisel piisavalt raha päästjate palgatõusuks, see oli 23%. Minu küsimus on, kui palju tõuseb päästjate palk järgmisel aastal. 15. mail infotunnis kolleegi küsimusele vastates te ütlesite, et päästjate palk on üks rahamahukamaid osi ja te ei hakka igaks juhuks numbreid ütlema, sest võite eksida ja siis öeldakse, et Helme valetas, aga palgatõus on arvestatav, 20–30%. Minu küsimus on nüüd selline: kui palju päästjate palk järgmisel aastal tõuseb?

12:38 Siseminister Mart Helme

Aitäh küsimuse eest! Kuna eelarveläbirääkimised ei ole lõpule jõudnud, numbrid ei ole veel kokku löödud ja valitsus ei ole neid lõplikult heaks kiitnud, siis ma ei saa praegu teile öelda, kui suur palgatõus päästjaid ees ootab. Aga valitsus tegeleb palgatõusu küsimusega ja julgen ennustada, et opositsiooni tabab ebameeldiv üllatus.

12:38 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kalvi Kõva, palun, täpsustav küsimus!

12:38 Kalvi Kõva

Aitäh! Tuletorje 100. aastapäeval te oma kõnes ütlesite, et te olete selle numbri peaministrile ütelnud ja nüüd on peaministri ülesanne see number valitsuses n-ö läbi suruda. Mis siis see number oli, millega te peaministri juurde läksite? Te ütlesite seda kõigi päästjate ees Päästeameti suurel aastapeol.

12:39 Siseminister Mart Helme

Jaa, te olete visa ja teil on muidugi õigus olla visa. Aga ma ütlen veel kord: seni, kuni kõik ei ole kokku lepitud, ei ole midagi kokku lepitud. See on niisugune tavapärane tõde. Ma ei ütle teile seda numbrit, mille ma peaministrile lauale olen pannud. Võin teile öelda, et seda arutati veel eile hilisõhtul, seda arutati täna hommikul ja selle arutamisega jätkatakse pärast infotundi. Lukku lüüakse see tõenäoliselt neljapäeval. Nii et see number on endiselt aktuaalne ja arutelu all.

12:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Madis Milling, palun!

12:39 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud minister! Ka mina viibisin Noblessneri valukojas "Organiseeritud tuletorje 100" üritusel ja nägin ka enda kõrval istuvaid kutselisi päästjaid, kes läksid teie positiivse sõnumi peale silmanähtavalt elevile. Kas ma saan õigesti aru, et päästjate palgatõus tuleb kindlalt, küsimus on praegu ainult selles, kui palju?

12:40 Siseminister Mart Helme

Vabandust, ma vaatasin, et see nimekiri, mis mulle on esitatud, siin on ju Urmas Reinsalu. Veel kord: eelarveläbirääkimised ei ole lõpule jõudnud. Muide, me kõik teame, et eelarve võtab lõpuks vastu parlament. Me teame, et Riigikogu saab teha oma ettepanekuid ja täiendusi. Valitsus saab esitada üksnes eelarveprojekti, mille Riigikogu kiidab heaks. Selles eelarveprojekti on päästjate, politseinike, aga ka mitmete teiste elualade esindajate palgatõusu summad sisse kirjutatud. Kui suured need numbrid on, seda ma teile praegu öelda ei saa, sest – ütlen veel kord – me ei ole nendes lõplikult kokku leppinud.

4. 12:41 Eesti kodanikud

12:41 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on küsimus Vilja Toomastil välisminister Urmas Reinsalule. Palun!

12:41 Vilja Toomast

Jah, ma tänan! Austatud Urmas Reinsalu! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogu menetlusse kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt soovitakse alla 18-aastastele lastele anda Eesti kodakondsus lihtsustatud korras. Ainsaks tingimuseks on see, et alaealine elab Eestis või asus elama Eestisse kohe peale sündimist ning et tema vanem või vanavanem elas Eestis enne 20. augustit 1991 ja on määratlemata kodakondsusega ning et teine vanem on muu riigi kodanik. Seejuures pole oluline, kas alaealine oskab eesti keelt või kas ta kunagi soovib seda omandada ning kas ta on lojaalne Eesti Vabariigile. Viitan siin sellele, et üks lapsevanematest võib olla suvalise riigi kodanik, ka Eesti suhtes vaenuliku riigi kodanik. Isamaa valimisprogramm ütleb aga, et kodakondsuspoliitika aluseid

ei tohi muuta. Ja minu küsimus teile ongi järgmine: kas Isamaa on asunud oma põhimõtteid kodakondsuspoliitika alal muutma?

12:42 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh, hea küsija! Ei, Isamaa ei ole oma põhimõtteid muutnud. Selle, kolme erakonna moodustatud valitsuse koalitsioonilepingus on selgelt kindlaks määratud, et Eesti kodakondsuspoliitika aluspõhimõtteid ei muudeta. Õige on aga see, et kui võimul oli sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna valitsus, siis tegelikult lahendati seda tüüpi alaealistele kodakondsuse andmine moel, mida minu hinnangul võiks käsitleda kodakondsuspoliitika põhimõtte muutusena selles mõttes, et otsekui aktiivset tahteavaldust – kas seadusliku esindaja või alaealise enda poolt – ei olnud vajagi, vaid et kahe kodakondsusega isiku lapse puhul vastavate tingimuste täitmisel tekkis kodakondsus automaatselt. Ja see oli ka põhjus, miks ma ei pidanud seda toona võimalikuks toetada. Seevastu selle muudatuse puhul on tegemist väga selgelt piiritletud isikute ringiga. Naturalisatsioonipõhimõtted ja lojaalsusküsimused peavad loomulikult olema vastavuses, kooskõlas kodakondsuse seadusega. Väga oluline aspekt on see, et selle mehhanismi puhul – me arutasime seda väga põhjalikult – välditakse topeltkodakondsust nendel noortel inimestel, kelle puhul see kodakondsus kõne alla tuleb, selle teoreetilise grupi puhul. Ja veel kord tahan ma rõhutada, et see ei ole nii, nagu sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna koalitsioonis oli, kui Eesti kodakondsus anti isikutele kuidagi vägisi – ja ma ei hakka omistama neid väiteid, millele te osutasite seoses isikute ringiga, keda see võib potentsiaalselt puudutada. Me oleme selgelt kindlaks määranud, et peab olema aktiivne tahteavaldus. Ja kuna selle puhul on tingimus, et isikul on kolmanda riigi kodakondsus, siis selleks, et see jõustuks – see on väga oluline asi, see on valitsusepoolne tingimuslik otsus –, peab tegelikult olema laual ka selge kinnitus, et kolmas riik on selle isiku kolmanda riigi kodakondsusest vabastanud. Nüüd see, mis puudutas muret selle üle, et tegemist on vaenulike või vaenuliku riigi kodanikega. Kindlasti on oluline – no selle üle võib arutleda – vaenulikke riike defineerida, neid määratleda. Aga see valitsus kavatseb teha ka teise kodakondsuse seaduse muudatuse – me oleme koalitsioonilepingus nii kokku leppinud –, mis näeb ette seda, et kui isikud, kes on andnud lojaalsusvande Eesti Vabariigile ehk on naturaliseeritud kodanikud, sooritavad riigivastase või terrorikuriteo, võetakse neilt Eesti kodakondsus kohtuotsusega ära. Nii et teie mure laheneb selle meetodi kaudu.

12:45 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus Vilja Toomastilt, palun!

12:45 Vilja Toomast

Aitäh! Mul on hea meel, et te seda muret hakkate lahendama, sest ka Reformierakonna poolt esitatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduses on seesama põhimõtte sees, et kodakondsust saab ära võtta nendel tingimustel. Aga minu jätkuküsimus on seotud sellega, et te siiski tunnistasite, et olete kodakondsuspoliitika aluseid nõus natukesel määral muutma. Kui see ots juba lahti on tehtud, siis miks te ei ole nõus aktsepteerima topeltkodakondsust? Miks sünnijärgsed Eesti kodanikud ei võiks omandada elamisriigi kodakondsust, ilma et nad loobuksid Eesti kodakondsusest või ilma et neid peetaks Eesti riigile julgeolekuohuks, nagu te taas kord, jah, tõepoolest ütlesite, väidab ka Isamaa programm?

12:46 Välisminister Urmas Reinsalu

Aga sellel põhimõttel, mida, hea küsija, sa püüdsid mulle ette heita – aga sellesse lõksu ma ei läinud. Põhimõtteid me ei muuda, vaat nii lihtne see asi ongi! Selles olukorras, selles riigis, sellises demograafilises olukorras ja sellise rahvastikustruktuuri juures, mis meil on, topeltkodakondsust lubada ei saa. Olukorras, kus mitte keegi, ka mitte teie, kes te esitate seaduseelnõusid, ei ole volitatud andma välja täisvekslit, et hilisemas kohtupraktikas tegelikult võrdse kohtlemise põhimõttest tulenevalt ei teki meil olukorda, kus Eesti riigis on massiliselt täiesti legaalse õigusliku staatusega Eesti ja Vene topeltkodanikke. Niisuguses olukorras, et kui kohtupraktika hakkab teie mudelit n-ö võrdse kohtlemise põhimõtete alusel sisustama, võimaldades kõigile topeltkodakondsust – kuna te olete nõudnud, et tahate riikide kataloogi, aga selle määrab hiljem vaidluste tekkides kohus, kohtupraktika, ja on juba hoiatatud, et neid vaidlusi hakatakse kindlasti algatama –, siis võime jõuda olukorrani, kus meil on täiesti legaalsel teel, piltlikult öeldes, enamik Tallinna elanikke Venemaa kodanikud. Ja ma arvan, et see

ei ole tegelikult suund, milles oleks mõistlik liikuda, suund, mida oleks mõistlik valida. See mure, millele te viitate, et tegelikult ükski sünnijärgne kodanik ei peaks loobuma Eesti kodakondsusest, teda ei tohiks seada valiku ette, et ta peaks loobuma Eesti kodakondsusest, sellega seoses võin ma kinnitada, et see põhimõte on meie koalitsioonilepingus selgelt määratletud. Kodakondsuse seadusega niisuguseid valikuid inimeste ette kindlasti seada ei tohi. Aga tekitada niisuguseid topelt ... Kodakondsus – ma juhin tähelepanu – on riigis kehtiva poliitilise võimu küsimus: kes seda poliitilist võimu teostab? Kodakondsus ei ole inimõigus ja kodakondsus ei ole mingi sotsiaalega humanitaarõigus.

12:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

12:48 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Hea välisminister! Seda olukorda, et enamik Tallinna elanikke oleks Vene Föderatsiooni kodanikud, mina ausalt öeldes küll tänasel päeval ette ei kujuta, seda enam, et selle realiseerumiseks peaks kas paarsada tuhat Vene kodanikku Eestisse sisse rändama – ja kõik Tallinnasse loomulikult – või siis peaks Tallinna elanike arv enam kui poole võrra vähenema. Siin läks teil eelmisele küsimusele vastates midagi nagu vastuses lappama.

Selgituseks stenogrammi tarbeks ja võib-olla ka nendele inimestele, kes meid kodudes kuulavad, siis 2014. aasta muudatuse kontekstis nimetasite te seda tüüpi inimesteks kahe mittekodaniku ehk halli passi omaniku lapsi, kellele tõepoolest tookord anti võimalus kodakondsus saada mitte eitava avalduse teel, vaid veidi kergemini. Mina mäletan ka seda, et toona oli Isamaa sellele muudatusele vastu. Ja nüüd toob seesama Isamaa meie ette oluliselt karmima eelnõu. Teie erakonnakaaslane Raivo Aeg kaitses põhiseaduskomisjonis eelnõu, kus mitte ainult kahe mittekodaniku laps ilma keeleoskuseta saab Eesti kodanikuks, vaid seda saab lausa mittekodaniku ja Venemaa Föderatsiooni kodaniku laps.

Aga mitte selle kohta ei tahtnud ma küsida. Me mõlemad oleme poliitikas olnud kaua, oleme juba täitsa dinosaurused, ja me mõlemad mäletame veel seda Isamaad, kes oli näoga Välis-Eesti kogukonna poole. Nüüd on Isamaa võtnud sellise hoiaku, et kui kahel eestlasel, Eesti kodanikul, Eestis sündinud Eesti inimesel sünnib Ameerika Ühendriikides laps, siis 18-aastaselt ei peaks ta enam Eesti kodanikuks jääma või vähemasti ei saa ta samal ajal jääda Ameerika kodanikuks. Ma usun, et välisministrina on teil küllap palju kokkupuuteid väliseestlastega üle ilma. Mis näoga te neile otsa vaatate, kui olete sunnitud neile ajama sellist juttu?

12:50 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Mul on hea üllatus seadusandjale. Nimelt kogunes täna rahvastikuministri juhtimisel esimest korda Siseministeeriumis ülemaailmne eestluse koostöökomisjon. Ja tegelikult need teemad, mis puudutavad globaalse eestlusega sideme hoidmist, väljundi pakkumist meie eestlaskonna ülemaailmsetele esindusorganisatsioonidele, need on väga tähtsad. Ja kindlasti suhtub see valitsus võrreldes varasemate valitsustega märksa tõsisemalt sellesse, et hoida sidet mujal maailmas oleva eestlaskonnaga. Kõigil eestlastel peab olema võimalus kasvatada oma lapsed ükskõik kus maailma otsas üles eestlastena, see on oluline tõdemus, ja kõik peavad olema tagasi oodatud.

See, mis puudutas topeltkodakondsuse küsimust, siis nagu ma rõhutasin, sünnijärgset Eesti kodanikku ei tohi kuidagi seada sundvaliku ette. See on lähtekoht, mida me kindlasti kavatseme selles koalitsioonis sisustada.

See küsimus, mis osutas sellele, et ei ole midagi vabandada sinu esimese valitsuse tegusid, mis te kodakondsuspoliitika alal tegite: leevendasite keelenõudeid, loobusite üle 65-aastaste isikute puhul kirjalikust keeleksamist. See oli see, milles Jevgeni teid vapralt nurka surus, eks ole, Reformierakond sunniti uksest välja taganema. Teine asi, milles teid nurka suruti, oli tegelikult see, et passiivsel moel Eesti kodakondsuse tekitamine, niisugune eskalaatori põhimõte, on kindlasti kodakondsuspoliitika põhimõtete rikkumine. Seda praegune koalitsioon kindlasti teha ei kaalu. Vastupidi, meil on selge seisukoht, et kui isik soovib kodakondsust taotleda – need noored inimesed, kes peavad olema püsivalt seotud Eesti riigiga –, peab esiteks olema aluseks võtta aktiivne tahteavaldus, teiseks peavad olema täidetud lojaalsusnõuded ja kolmandaks, mis on äärmiselt oluline, ei tohi tekkida mingisugust ohtu topeltkodakondsusele. Nii et murelik küsimus selle kohta, kas me seisame näoga nende eestlaste poole, kes elavad mujal maailmas, saab jaatava vastuse.

Eraldi põhimõtted ja teemad praktilise koostöö arendamiseks, ka tagasipöördumise soodustamiseks, on ettevalmistamisel. Meil tuleb valitsuselt selle kohta eraldi poliitika plaan. Ja uskuge mind, see on meie rahvale äärmiselt oluline võimalus olla vaimult ja jõult tugevam ja suurem. Kui räägime päritolu järgi, siis üle 200 000 inimese on või määratlevad end eestlaste järeltulijatena. Nii et ärme seda jõudu eita. Ja kindlasti ei tohi meie kehtiv õigus sünnijärgsetele kodanikele neid piiranguid seada.

Nüüd see, et te ütlesite, et te ei kujuta üldse ette olukorda, kui Vene kodanikud teoreetiliselt võiksid olla Tallinnas enamikus. Mina küll kujutan. Kui teie eelnõu jõustub ja tekib kohtulahend, et võrdse kohtlemise põhimõtte alusel on tegelikult võimalik ka Vene Föderatsiooni ja Eesti Vabariigi topeltkodakondsus, siis võttes aluseks Tallinna elanike rahvastikustruktuuri ja Ida-Virumaalt lähtuva siserände, siis nii see lähebki, eks ole. Samm-sammult, *step by step*.

12:53 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

5. 12:53 Vabariigi Valitsuse algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (58 SE)

12:53 Esimees Henn Põlluaas

Aga Urmas Kruusel oli protseduuriline küsimus. Palun!

12:53 Urmas Kruuse

Kas välisminister on kursis, et ta räägib mikrofoni ja et meie kõigi kuulmine on hea? Võib-olla võiks mõne koha peal natuke vaiksemalt rääkida. Siin mikrofonid töötavad. Vahel juhtub, et ei tööta, aga täna töötavad.

12:54 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Mulle on tulnud sealt tagantpoolt ridadest tegelikult märkusi, et sinna ei ole alati kosta, mida siin ees räägitakse. Kahjuks, jah, ilmselt siinne akustika on selline, et kellele hää, kellele mitte. Aga loodame, et see asi läheb paremaks.

Läheme nüüd järgmise küsija juurde, kelleks on Jevgeni Ossinovski ja kes esitab küsimuse siseminister Mart Helmele. Palun!

12:54 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, istungi juhataja! Minu küsimus jätkab kodakondsuse teemat, aga nüüd on see suunatud valdkonna eest vastutavale ministrile ehk siseministrile. Esiteks, kuna minu nime mainiti välisministri sõnavõtus, siis tõepoolest, need olid väga õiged ja head muudatused, mis said omal ajal vastu võetud ja mis 2016. aasta 1. jaanuaril jõustusid. Ja lisaks välisministri poolt loetletutele ka selge luba alaealistel olla topeltkodakondsusega, selleks et vältida idiootseid olukordi, kus lapsed jäävad Eesti kodakondsusest ilma, kuna teine riik ei vabasta neid oma riigi kodakondsusest. Ja see on oluline täiendus, kuna puudutab minu järgmist küsimust Mart Helmele.

Nimelt, kui siin rünnati Mart Helmet selle eest, et ta on nimetanud Eesti venelasi viiendaks kolonniks, ja üks EKRE tipp-poliitikuid on nimetanud Eesti venelasi parasiteerivateks tibladeks, siis nüüd on austatud siseministri allkirjaga algatatud eelnõu, mis ju tegelikult lõdvendab kodakondsuse saamise reegleid ja annab võimaluse Venemaa kodanikele, kes on Eestis sündinud, kes on alaealsed ja kelle eellased on elanud Eestis vähemalt taasiseseisvumisest alates, saada ilma eksamiteta kodakondsus. Selline liberaalsem kodakondsuspoliitika on minu arvates samm õiges suunas. Aga sümboolselt positiivsest sammust võib kiiresti saada negatiivne. Nõnda, mulle tundub, et selle eelnõuga on ka läinud. Nimelt, eelnõu kohaselt saab küll ligi poolteist tuhat Venemaa kodanikust last taotleda eksamiteta Eesti kodakondsust, aga see otsus jõustub alles siis, kui ta on loobunud teise riigi kodakondsusest, milleks valdavalt 91% juhtudel on Venemaa Föderatsiooni kodakondsus. Ja probleemi tuum on selles, nagu Siseministeeriumile ja Riigikogule on hästi teada, et Venemaa Föderatsiooni kodakondsusega lastel ei ole võimalik Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobuda. Ja praktikas tähendab see seda, et eelnõu jõustumisel saab laps küll Vabariigi Valitsuse otsuse, et talle on antud Eesti kodakondsus, aga 18 eluaastat, kuni laps saab täisealiseks, ei ole tal praktiliselt võimalik midagi teha selleks, et Venemaa

Föderatsiooni kodakondsusest loobuda, ja see tähendab, et praktiliselt ei ole tal Eesti kodanikuks saada võimalik. Küsimus on järgmine: kas teile ei tundu see irvitamisena nende laste üle, kellele justkui antakse kodakondsus, aga kes tegelikult ei saa 18 aastat midagi teha, et päriselt kodanikuks saada.

12:57 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Põhimõtteliselt vastas nendele küsimustele suures osas juba lugupeetud välisminister. Ma ei arva, et siin on midagi silmakirjalikku. Ma ei arva, et siin on midagi niisugust, mis diskrimineeriks neid inimesi. Ma ütlen, et need inimesed saavad ilmutada oma tahet seoses Eesti kodakondsusega, ja protseduurid selle kohta, kuidas tõendada Venemaa kodakondsusest loobumist, on olemas. Pretsedendid, et seda on tõendatud, on olemas. Ja meie eelnõu käsitleb tegelikult väga väikest hulka Eestiga reaalselt seotud inimesi, hinnanguliselt on neid noori, neid lapsi umbes 1500. Me ei näe selles ei julgeolekuriski, me ei näe selles mitte mingisuguseid muid riske, küll aga näeme seda, et me anname inimestele võimaluse tõendada oma soovi Eestiga seotud olla ja võimalust tõendada, et nad on tõepoolest valmis Eesti kodanikeks saama Venemaa Föderatsiooni või mõne muu riigi kodakondsusest loobumise kaudu. Minu arvates igati legaalne ja moraalne ja normaalne protsess.

12:58 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Jevgeni Ossinovski, palun!

12:58 Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Te ei pea mulle selgitama, et tegemist on oma eesmärgilt hea eelnõuga, ma olen sellega täiesti nõus. Mina läheksin küll sammu kaugemale, aga eesmärgilt on see kindlasti hea eelnõu. Küsimus on selles, et tegelikult ei ole nendel lastel võimalik asuda seda õigushüve, seda õigust, reaalses elus realiseerima neist mitteolenevatel põhjustel. Te seate ainult sellele rühmale kohustuse loobuda Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest, mis on võimatu neist mitteolenevatel põhjustel. Kõikidel teistel alaealistel Eestis on õigus olla topeltkodanikud, kuni nad saavad täisealiseks.

Mismoodi – ütleme, kui te püüaksite olla empaatiline – te ise arvate, et inimene võiks end tunda, kui riik justkui annab talle õiguse, inimene teeb selle protsessi läbi, esitab taotluse, taotlust menetletakse, see esitatakse Vabariigi Valitsusele, Vabariigi Valitsus Jüri Ratase allkirjaga saadab ilusti paberi, et näete, teid on tunnistatud Eesti kodanikuks, aga vaadake, 18 aastat võite seda paberit hoida kuskil raamatu vahel, sest niikaua, kui te ei ole täisealine, ei ole teil selle paberiga mitte midagi pihta hakata, kuna Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobuda ei ole teil võimalik. Ma arvan, et te olete nõus, et tegelikult on see inimeste üle irvitamine.

Nüüd te väidate, et on olemas pretsedendid, kuidas on võimalik tõendada Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobumist. Te võiksite äkki auväärt Riigikogule seda selgitada, sest minule teadaolevalt Venemaa Föderatsiooni kodakondsuseaduse § 19 lõige 3 ütleb, et alaealistel, kelle üks vanem ei ole teise riigi kodanik ehk antud juhul Eesti Vabariigi kodanik, ei ole võimalik Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest vabaneda. Venemaa Föderatsiooni ametivõimud ei võta sellist taotlust isegi menetlusse. Ja sellisel juhul ei ole inimesel midagi võimalik kuskil tõendada, sellepärast et mitte ühtegi tõendit talle välja ei anta, sellist taotlust isegi ei menetleta.

13:00 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma saan sellest jutust väga üheselt aru nii, et sisuliselt sotsiaaldemokraadid soovivad topeltkodakondsuse säilimist nende Eesti inimeste puhul, kes elavad küll Eesti Vabariigis, kuid kelle perekonnas – laste puhul – üks inimene, üks vanematest või vanavanematest, on Venemaa Föderatsiooni kodanik.

Vastab tõele, et Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobumine on keeruline, aga ei vasta tõele see, et Eesti alalised elanikud alates 20. augustist 1991 oleksid Venemaa Föderatsiooni alalised elanikud. Nad on Eesti Vabariigi alalised elanikud ja alluvad Eesti Vabariigi jurisdiktsioonile. Sellest tulenevalt on neil ka siinsed õigused ja kui nad läbi keeruliste protsesside, protseduuride suudavad loobuda Venemaa kodakondsusest, mis on võimalik vastavate seaduste alusel, vastavate taotluste alusel, siis käsitletakse nende lapsi kui Eesti kodanikke koos kõigi sellest tulenevate õigustega.

Jaa, ma mõõnan, et see kõik on juriidiliselt keeruline, aga andke endale aru, et juriidiliselt keeruliseks on

selle ajanud varasemate, sealhulgas Reformierakonna juhitud valitsuste vastavad sammud. Nii et kui te vaatate peeglis, siis te saate aru, et praegu te ründate valitsust teie enda tekitatud probleemide pärast. Me lahendame need probleemid, aga me ei täna teid nende probleemide tekitamise eest.

13:02 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

13:02 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Kes oleks osanud arvata, et minu silmad näevad seda ilmaimet, et Mart Helme seisab meie ees ja kaitseb kodakondsusnõuete olulist leevendamist Venemaa Föderatsiooni kodanike järeltulijate puhul! Tõsi, juba selle nädala alguses, täpsemalt üleeile, esitlesite te põhiseaduskomisjoni ees lausa uut doktriini, kui nii võib öelda, mille järgi tuleks kodakondsusele läheneda teie sõnul maapõhiselt, mitte enam verepõhiselt, mis olevat iganenud kontseptsioon. Erinevalt Jevgeni Ossinovskist ja mitmetest teistest mina ei arva, et elementaarne keeleoskus ja oma riigi tundmine oleks Eesti kodanikuks saamise nimel liiga palju nõutud. Ma arvan, et see on täiesti normaalne, et kui keegi tahab saada Eesti kodanikuks, siis võiks ta elementaarsel tasemel eesti keelt osata ja võiks ka põhimõtteliselt teada, mismoodi Eestis asjad käivad, ehk siis sooritada põhiseaduseksami. Aga minu küsimus puudutab teie maapõhist kontseptsiooni ja kodakondsuspoliitika jõulist lõdvendamist, nii nagu te ka põhiseaduskomisjonis kaitsete, ja seda kõike kontekstis, kus umbes aasta tagasi või poolteist aastat tagasi ütles teie erakonna aseesimees Martin Helme: "Kõik me teame ütlust, et ega lammast muutu hobuseks selle pärast, et ta sündis tallis." Jättes kõrvale selle väljendi viisakuse või kohasuse, on tegemist siiski valimiste-eelse, hoopis teistsuguse seisukohaga kui see, mille te nüüd esitate. Kumba pidi siis on? EKRE, nagu ma aru saan, toetab nüüd jõuliselt kodakondsusnõuete leevendamist Venemaa Föderatsiooni kodanike järeltulijate puhul.

13:03 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No sellised vabad tõlgendused kõikvõimalikest seisukohtadest on muidugi iga rahvasaadiku õigus. Nüüd sellest, et mida me siis leevendame. Me ei leevenda tegelikult mitte midagi. Me täpsustame ja likvideerime segaduse. Ja sellele segadusele ja ka, muide, eesti keele mitteoskamisele on suurel määral kaasa aidanud varasemate valitsuste tegematajätised. Nii, loomulikult, fakt jääb faktiks, et nii see on. Kahjuks ei olnud Taavi Rõivas riigieelarve kontrolli komisjoni istungil, kus oli üleval eesti keele õpetamise teema. Seal oleks ta teada saanud muu hulgas seda, et umbes 300 000 inimesest, kelle emakeel ei ole eesti keel, umbes pooled on tänasel päeval võimelised juba eesti keeles suhtlema. Kellega meie tegeleme? Me tegeleme umbes 1500 vene keeles, eelkõige vene keeles, kõneleva noorega. Need noored saavad eesti keele selgeks Eestis koolis käies, nad saavad seal eesti keele õpetust. Meie valitsus tegeleb muide ka sellega, millega ei ole tegelenud varasemad valitsused, ehk õpetajate ettevalmistamisega, et saaksime eesti keele viia juba ka lasteaedadesse ja selle kaudu muuta järgnevate aastate jooksul kogu Eesti koolisüsteemi eestikeelseks, aga mitte tehes seda peeteresimeselikult mingisuguse koerapiitsa plaksuga. See on selle asja sisu. Me reguleerime kodakondsuse saamist inimeste puhul, kes on reaalselt Eestiga seotud, reaalselt soovivad Eesti kodakondsust saada, kelle vanematest üks on Eestis elanud vähemalt 20. augustist 1991, kui Eesti taasiseseisvus. Kõik tingimused peavad olema täidetud, selleks et uskuda, et need inimesed soovivad olla ja jääda Eestiga seotuks, olla Eestile lojaalsed. Ma ei näe siin mitte mingisugust lõdvendamist, mitte mingisugust eesti keele kahjustamist. Ma näen siin väga selget kavatsust likvideerida need punnseisud, millest on, niipalju kui mina olen siin Eesti Vabariigis elanud, räägitud 28 aastat.

Mida tuleb veel aga teha ja mida me samuti tegema hakkame, on eriõiguste andmine või tugevamate õiguste andmine Keeleinspeksioonile ja eesti keele positsiooni kindlustamine riigis tervikuna. Jällegi asi, mis on varasematel aastakümnetel täielikult käest ära lastud. Nii et, lugupeetavad, meil on ees väga suur koristustöö, et eemaldada see, mis on varasemate valitsuste tegevuse käigus maha pudisenud.

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 13:07 Okupatsioonikahjud

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on küsimus Signe Riisalol välisminister Urmas Reinsalule. Palun!

13:07 Signe Riisalo

Hea juhataja! Hea välisminister! Küsimus tuleb okupatsioonikahjude teemal, mis on teile varasemalt tähtis olnud. Ütlesite 22. juunil käesoleval aastal intervjuus Toomas Sildamile järgmist: "Muidugi tuleb okupatsioonikahjude uurimisega tegeleda, nüüd võtab justiitsministeerium tähelepanu alla majanduskahjud. Küsimus, kas mina välisministrina pean ka tähtsaks okupatsioonikahjude hindamist, siis – jah, muidugi." Kas te võiksite selles teile olulises küsimuses äkki valgustada, kui kaugele nende kahjude hindamisega on jõutud ja milline on hetkeseis?

13:08 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh, hea küsija! Justiitsministeerium vastavalt Riigikogu seatud ülesandele, kes pidas oluliseks okupatsioonikahjudega tegelemist – kui ma ei eksi, siis oli see Riigikogu X koosseis –, on jõudnud nii kaugele, et on koostatud – Justiitsministeeriumi juures tegutseb vastav komisjon – raport inimkahjude kohta. See on teemade ring, mida on tegelikult kõige põhjalikumalt käsitletud muu hulgas Riigikogu ülesandel moodustatud okupatsioonide repressiivpoliitika komisjonis, mida juhtis kadunud isa Vello Salo, nn valge raamatu dokumendis. Ja mäletatavasti ilmutas eelmine Riigikogu koosseis niisugust ideelist selgust ja eraldas raha justnimelt Justiitsministeeriumile majanduskahjude uurimiseks. Selles valdkonnas on sel aastal Justiitsministeeriumi vastavas komisjonis kindlasti tööd ja tegemised juba käimas ning loodetavasti on aasta lõpuks mingisugune etapp selles teemas jälle läbitud. Kõigepealt on asi rahvusvahelises õiguslikus positsioonis. Esiteks, kas me tunnistame seda, et olime okupeeritud, ja teiseks, kas me tunnistame rahvusvahelises õiguses seda, et meil on nõudeõigus nende kahjude suhtes. Minu vastused on mõlemal puhul jaatavad. Kolmas küsimus on see, et kuidas riigid seda nõudeõigust realiseerivad. Nõudeõigust saab realiseerida kas pöördumist tehes, rahvusvahelise õigusemõistmise ettepanekute üleskutsega kolmandatele riikidele. Siin ma pean väga mõistlikuks, et Balti riigid, sarnases staatuses riigid, tegutseksid ühiselt. Olen sellel teemal vestelnud ka oma kolleegidega, me oleme seda teemat arutanud. Ja kindlasti on mõistlik, et me tegeleksime selle ajaloolise aspektiga, sisulise hindamisega ja konsulteeriksime ka tulevikku vaadates, kas ja millisel kujul on võimalik juriidilise tähendusega positsioone kujundada. Leedus on selle kohta vastu võetud isegi seadus, mis käsitleb okupatsioonikahjusid ja kohustab riigi valitsust nendega tegelema, ning Lätis on seda tehtud sarnaselt Eestiga parlamendi otsuse alusel. Nii et kui siin mõned poliitikud on varasemal ajal seadnud okupatsioonikahjusid kuidagi kahtluse alla, siis ma ütlen, et okupatsioonikahjude kahtluse alla seadmine tähendab immanentselt ka okupatsiooni eitamist ja seda ma kindlasti kuidagi ühe iseseisva riigi valitsuse liikmena ei saa tolereerida. Kujutame ette, et meie politsei peab töötama legaliteedipõhimõtte alusel – on jalgrattavargus, on muu vargus –, ja kujutame ette, et need kuriteod, mis meie rahva suhtes toime pandi, on nii ulatuslikud, ning siis ütleme, et me ignoreerime neid. Kui on kahju, kui on kannatanud, kui on ohvrid, siis on ka süüdlane.

13:11 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Keit Pentus-Rosimannus, palun!

13:11 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Hea minister! Teie erakonna auesimees Mart Laar kommenteeris eile Venemaa suursaadiku avaldust ja viitas oma vastuses Nõukogude okupatsioonile, kirjeldades või kirjutades järgmist: Eesti peab nende Nõukogude sõdurite tegusid meeles kahtlematult – nii purustatud linnu, maha põletatud külasid kui tapetud naisi-lapsi. Eesti on olnud üks nendest riikidest, kes mäletab ja peab meeles ka neid värskeid tegusid, mille Venemaa on toime pannud Ida-Ukrainas, ka seda, kuidas Krimm okupeeriti ja annekteeriti. Me teame, et selle aasta lõpus seisab Euroopa Liidu tasandil taas ees Venemaa käitumisest tingitud sanktsioonide pikendamise arutelu. Ja me näeme ilmselt kõik, kuidas viimastel kuudel on tekkinud liikumine Venemaa-suunaliste pingete leevendamiseks, ilma et Venemaa ise oma käitumist muutnud oleks. Ma arvan, et on väga oluline, et Eesti koos samameelsete riikidega suudaks väga

selgesõnaliselt selgitada ja põhjendada, kui väär oleks selliste ennatlike sammude tegemine ja mida selline poliitiline liini lõdvendamine võiks kaasa tuua. Ma arvan, et see on sel sügisel väga tähtis välispoliitiline ülesanne, sest Venemaa ei ole oma käitumist muutnud. Ma palun, et sa räägiksid nende minutite jooksul lahti Eesti põhimõtted Venemaa sanktsioonide poliitika osas. Praegust seisu teades, kas sa pead võimalikuks sanktsioonide leevendamist ja kuidas sa prognoosiksid selle arutelu käiku aasta lõpus?

13:13 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma kõigepealt tahan öelda, et olen küsijaga, niipalju kui küsimus sisaldas ka hoiakut või hinnanguid, absoluutselt nõus. See on täiesti adekvaatne ka meie jaoks, sellistele probleemidele, elulistele julgeolekuprobleemidele ja lisaks väärtusküsimustele osutamine.

Eesti vaade on ühemõtteline, selge. Agressorriiki – me oleme seda Venemaa tegevuse puhul näinud – ei taltsuta mitte tema soov või kiindumus rahvusvahelise kogukonna kokkulepitud reeglitest juhinduda, vaid tegelikult rahvusvahelise kogukonna sihikindlus, meelekindlus ja võime siduda piltlikult öeldes hinnalipik tema agressiivsete sammude külge. Kui astutakse ühepoolseid samme selle olukorra leevendamiseks, siis tegelikult on see agressorile märk hoopis selle kohta, et ta on saavutanud moraalse võidu. Ja kahetsusväärselt pean ma tunnistama, et pigem nii on Moskva – mulle tundub sedasi, vaadates Venemaa-poolseid kommentaare – diagnoosinud seda, mis juhtus kevadel Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee liikmesuse hääletusel.

Meie või siis Eesti Vabariigi vaade on olnud ühemõtteline: võimalike sanktsioonide revideerimine või nende muutmine saab kõne alla tulla ikkagi siis, kui lähtepõhjustes, algpõhjustes on leitud lahendus ehk et Venemaa on asunud Minski kokkuleppeid täies mahus täitma ja neid sisuliselt ka täidab.

Me oleme näinud, et teatud vangide vahetuse järel oleks kindlasti positiivne, kui leiaks aset ka Normandia formaadis tippkohtumine ja tehtaks positiivsemaid samme, et Minski kokkulepet täita. Paraku oleme viimastel aastatel näinud ka seda, et neid positiivseid ootusi või sellist ootuste fooni on tekkinud erinevate üksiksündmuste tõttu ka varem.

Nii et Eesti Vabariigi positsioon on selline: anda kõigile meie partnerriikidele mõista, et nende põhimõtete ühepoolne leevendamine on naiivne ja ei vii oodatud tulemusteni, vaid tegelikult habrastab julgeolekukeskkonda ega muuda Venemaa agressiivset käitumisjoonist leebemaks või etteaimatavamaks. Kindlasti on mul plaanis sellel sügisel külastada nii Lääne-Euroopa suuremaid riike kui ka järgmisel kuul Ameerika Ühendriike. Ja kindlasti on üks minu keskseid põhisõnumeid sama.

13:15 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Eerik-Niiles Kross, palun!

13:15 Eerik-Niiles Kross

Hea minister! Jätkan okupatsiooni teemadel. Vene suursaadiku poolt TASS-ile tehtud avaldus, mida siin nimetati ja milles ta rääkis sellest, et Eesti rahvas peab kalliks Nõukogude vabastajate kangelastegusid, sisaldas ka mõningaid vihjeid sellele, mida Venemaa kavatseb teha Eesti okupeerimise 75. aastapäeva ajal. Esiteks, saluut Moskvast 22. septembril, Tallinna langemise päeval, ja teiseks, mingisugused mälestusüritused Haapsalus, Paldiskis ja veel vist Keilas ehk nendes linnades, mis langesid siis, kui Saksa väed olid juba lahkunud, ja mida kaitsesid Eesti üksused. Milline on valitsuse seisukoht? Ma eeldan, et see on hukkamõiste, aga milline on valitsuse seisukoht ja mida, kui üldse, me kavatseme ette võtta? Kas me kavatseme protesteerida, mingi avalduse teha, toimuvat ignoreerida?

13:16 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti. Kui avalikkuse ette – ma arvan, see oli vist juulikuus – tuli uudis Venemaa kaitseministeeriumi avalduse kohta, et nendes riikides korraldatakse saluudid muu hulgas Balti riikide pealinnade meie vaates taasokupeerimise, Venemaa vaates vabastamise tähistamiseks, siis Eesti Välisministeerium kutsus Venemaa saatkonna esindaja välja ja esitas omapoolse protesti. Eesti Välisministeeriumi sammule järgnesid ka Leedu ja Läti välisministeeriumi analoogilised sammud. See, et Venemaa suursaadik väljendab Venemaa ametlikku seisukohta, mis puudutab seda, et Eesti okupeerimist eitatakse, ei ole oma olemuselt üllatus. Mis ei tähenda aga seda, et Eesti riik ei peaks kõigile neile järjekordsetele Vene riigi ametliku esindaja poolsetele sammudele reageerima. Eesti riigi välisministrina mõistan ma selle ühemõtteliselt hukka. See, et Eestile ühena nendest riikidest sai teises

maailmasõjas osaks n-ö mitu okupatsiooni, okupatsioon nii natsliku kui ka kommunistliku võimu all, ei pisenda ühtegi aset leidnud okupeerimise elementi. Ja kindlasti Eesti Välisministeerium omapoolse tähelepanu juhtimise Venemaa suursaadikule selles küsimuses ka teeb.

13:18 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:18 Valitsemisalas toimuv

13:18 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena on küsimus siseminister Mart Helmele. Palun, Riina Sikkut!

13:18 Riina Sikkut

Aitäh, hea juhataja! Hea siseminister! Te tõlgenduste suhtes olete tõrges, ma proovin siis palju tsitaate kasutada. Eelmisel nädalal avaldas "Pealtnägija" pildid sellest, kuidas EKRE fraktsiooni kuuluv Riigikogu liige Ruuben Kaalep organiseerib EKRE noortekogule relvakoolitusi. Tehakse ka pilte, mida spetsialistid peavad viha õhutavateks. Ajakirjaniku küsimusele, kas peame olema valmis selleks, et EKRE noored tulevad relvadega tänavale patrullima, vastas Ruuben Kaalep: "Hetkel ei näe vajadust, kuna siseminister on EKRE liige." See vastus on ju tegelikult ehmatav. Ja asi läheb veel õõvastavamaks, kui me paneme selle nii teie kui teie poja varasemate väljaütlemiste konteksti. 25. märtsil ütles Martin Helme: "Seda ütleme küll kõigile, et kui mingil moel süvariigil, meediatööstuskompleksil ja Reformierakonnal õnnestub need valitsuskoalitsiooni kõnelused tuksi keerata, siis need hungveipingide väikesed demonstratsioonid on morsipidu võrreldes sellega, mis meie toetajad tänaval korraldama hakkavad, kui meid ebaausate võtetega kõrvale lükatakse." Ja teie ise lisasite: "Kui meie asi untsu aetakse ja meie viskame tiku püssirohutünni, siis on plahvatus. Seda ei hoia ära ükski süvariik ega Euroopa Komisjon, see plahvatus tuleb." Kas teie ähvardusi ja Ruuben Kaalepi väljaütlemisi võib tõlgendada selliselt, et kui valitsus vahetub – mis demokraatlikus riigis tegelikult on tavaline –, siis Sinine Äratus tuleb relvadega tänavale? Ja kuidas teie oma praeguses rollis siseministrina, kes peab tagama siseturvalisust, tegelikult maandate riski, et meil on inimesed, kes oskavad relva käsitseda ja kes võivad seda oskust kasutada inimeste peal, kes näiteks ei nõustu nende maailmavaatega või on lihtsalt teise nahavärviga?

13:20 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No küll võib olla raske elada niisuguse permanentse hirmukoorma all, mida teie näite kandvat. Juhin teie tähelepanu sellele, et Eestis on kümneid tuhandeid inimesi, kes omavad relva. Meil on umbes 14 000 jahimeest, meil on 25 000 kaitseliitlast, meil on 6000 kaitseväelast, meil on 3000 politseinikku, meil on reservi arvatud inimesi kümneid tuhandeid, kes on relvakoolituse taktikalised õppused läbi teinud. Kui lihtsalt seda, et keegi kusagil on teinud endast mingi pildi relvaga – olgu ta jahimees, kaitseliitlane, kes iganes – käsitada mingisuguse viha õhutamisena, mingisuguse ohuna põhiseaduslikule korrale, no siis meil on asi ikkagi väga halb. Eesti riik on riik, kus inimestel on legaalne relvakandmisõigus, kus inimestel on legaalne õigus relvadega lasketiirudes, vastavates laskekohtades laskmist harjutada. Sedasama tegi ka Sinine Äratus taktikalise laskmise keskuses instruktorite juhendamisel, valve all ohutus kohas. See, et noored edevalt pärast pilte tegid, ei tähenda mitte midagi, ei tähenda mingisugustki ohtu ei põhiseaduslikule korrale ega teile, kui te tänaval kõnnite. Aga ma juhin tähelepanu teisele faktile. Ja see fakt on, et eelmisel nädalal arutlesid "Ei valedetele, jah vabadusele" organisatsiooni – või mis iganes ühendus see on – liikmed Facebookis pikalt selle üle, kuidas EKRE liikmetest ministritele tuleks molli anda. Ja jõudsid selleni välja, et tegelikult tuleks snaipeer värvata ja nad üldse ära koristada. Kas see on viha õhutamine nendesamade sallivuslaste poolt? Kas see on normaalne diskussioon ja retoorika? Te armastate meie puhul ikka kasutada sõna "retoorika". Mis see ikkagi on? Olgu teile teada, et me oleme selle asja puhul teinud avalduse politseile. Meenutame siinkohal, et ühele eelmisele peaministrile ka tehti ähvardus, lubati talle hobusepea voodisse sokutada. See päädis kohtuprotsessiga ja selle inimese süüdimõistmisega. Ma loodan, et meie erapooletud justiitsinstantsid võtavad ka seekord valitsuse liikmetele tehtud tapmisähvardusi sama tõsiselt nagu eelmisel korral.

Nii et ma ei näe mingisugust ohtu ega mitte midagi õõvastavat selles, et inimesed tegelevad laskeharjutustega. Ja kui esitatakse provokatiivne küsimus, kas te kavatsete tänavale tulla, ja nad ütlevad, et nad ei näe selleks praegu vajadust, sest nad usaldavad siseministrit, usaldavad politseid, usaldavad põhiseaduslikku korda, siis on ju kõik hästi.

13:23 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Täpsustav küsimus, Riina Sikkut, palun!

13:23 Riina Sikkut

Erinevalt teie tõlgendusest mina ei karda. Ja ma arvan, et kedagi ei tohi ähvardada. Ja väga õige, kõiki ähvardusi tulebki ühtviisi menetleda, kohelda – siin ei tohi olla mingisugust vahetegemist. Aga paralleeli tõmbamine jahimeeste või teiste relvaomanikega tegelikult ei ole kohane. Jahimehed ei kannu relva ega ütle, et nad ei näe vajadust seda kasutada sellepärast, et siseminister on EKRE liige. Nead ikkagi taotlevad jahiluba ja siis, kui on põdra laskmise aeg, lähevad laskma. Selles ei ole midagi poliitilist, nende relvakasutus ei ole poliitiline. Aga mu küsimus on hoopis teisest vallast. Kas selline rahvarahutuste oht või rahutustega ähvardamine – öelge nüüd ausalt, kas see on põhjus, miks peaminister Jüri Ratas ei saa kellegi teisega teha valitsust?

13:24 Siseminister Mart Helme

Ma ei oska Jüri Ratase eest midagi kosta. Jüri Ratas on langetanud valitsuskoalitsiooni moodustamise ettepanekut tehes ilmselt oma kalkulatsioonidest lähtuva pragmaatilise otsuse ja on väga sihipäraselt seda otsust ellu viinud. Ma ütlesin valitsusest rääkides, et valitsuse töövõime on suur ja meeolelu äärmiselt kõrge, konstruktiivne, motiveeritud. Katsed seda valitsust demoniseerida, mis on kestnud varsti juba kuus kuud, on läbi kukkunud. Need katsed on jõudnud välja Eesti maine halvustamiseni välismaedias. See on muide põhiseadusvastane tegevus, seesuguse tegevuse eest hoiatab ka kaitsepolitsei. Nii et mõelge selle üle, kui järjekordselt hakkate Eestit kusagil laimama. Te teete just nimelt seda, mis on üks Venemaa Eesti-vastase tegevuse tuumasid: halvustada Eestit, süüdistada Eesti poliitikuid fašismis, natsismis. Mõelge selle üle, kui te midagi niisugust teete! Ja ärge lõhestage ühiskonda! Viimased pool aastat on ühiskonda lõhestanud just nimelt need, kes süüdistavad valitsuse liikmeid mingites olematutes ambitsioonides mingeid riigipöördeid teha või ma ei tea, mis mõtted teil peas võivad olla. Mitte midagi niisugust ei ole! Eesti Vabariigi valitsus toimetab täpselt seaduses ja põhiseaduses ettenähtud korra kohaselt.

13:26 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

13:26 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Kõigepealt tähelepanek, et teie ees on üks ekraan ja sellel ekraanil tiksub kell, ja see kell võiks seisma jääda kahe minuti kandis ka siis, kui kõneleb teie erakonna esimees. Eelmisele küsimusele vastates oli ekraanil esimene number juba kolm. Teiseks juhin tähelepanu vabariigi peaministrile, kes istub siseministri kõrval. Ma arvan, et nüüd on jälle koht, kus võiks siseministrit korrale kutsuda ja Eesti avalikkuse ees vabandust paluda. See, et siseminister käsitab opositsiooni poliitilist kriitikat kui riigivastast tegevust ja ähvardab sisuliselt kaitsepolitseiga, öeldes, et see, mis opositsioon teeb parlamendisaalis, on kuidagi riigivastane – see on täiesti ennekuulmatu ja see on lubamatu. Selline inimene tegelikult ei tohiks valitsuse liikmena jätkata. Hea Jüri, sul on praegu natuke mõtlemist.

Eelmise küsimuse kommentaariks: millegipärast me ei näe kolonelleitnant Kunnast või brigaadikindral Lanemani sellistel piltidel, kus nad relvadega vehivad. Ja jumala õige, sest need teavad, kuidas relvaga käituda. See, mismoodi Ruuben Kaalep ja tema kaaslased relvadega vehkisid, on elementaarne etiketi rikkumine. Mitte ükski kaitseväelane sellist asja endale ei lubaks. Aga näha on, et need mehed, kes küll lubavad Eestit kaitsta, käivad selle asemel et päriselt kaitseväes midagi ette võtta, lihtsalt ärplemas. Ja selliseid ärplejaid meil tegelikult Eesti kaitsel vaja ei ole. Selleks, et Eesti riigi kaitsega tegeleda, on teised kohad ja teised meetodid. Ja ma usun, et teie erakonna ohvitserid võiksid nooremaid kolleege selles osas õpetada.

Aga mu küsimus puudutab tegelikult sisekaitse reservi. Noh, normaalses olukorras me ei teeks suurt numbrit sellest, et umbes 1% Siseministeeriumi eelarvest on juurde antud. Minu küsimus puudutab neid 700 meest, kelle kohta te ütlete, et nad peavad olema ajateenistuse läbi teinud. Ajateenistuse läbi teinud inimesed on Eestis teadupärast reservis ja paljud neist kuuluvad Kaitseliitu. Kuidas te tagate selle, et kriisi ajal, kui neid inimesi vaja on, ei ole neil tegelikult n-ö mitu mütsi ja mitu funktsiooni, nii et tegelikult osutuks see sisekaitse reserv tühjaks sõnakõlksuks? Seda sellepärast, et nendel inimestel on vaja riigi kaitse eest seista kas Kaitseliidus või siis sõjaaja struktuuris.

13:28 Esimees Henn Põlluaas

Ma täpsustuseks Taavi Rõivase algul tehtud märkuse peale, mis puudutas küsimuste esitamise ja vastamise ajakava, kordan üle, et vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on Riigikogu liikmel võimalus esitada küsimus kahe minuti jooksul. Ka Taavi Rõivasel läks veerand minutit üle. Aga ministril ongi vastuseks aega kolm minutit, mitte kaks.

13:28 Siseminister Mart Helme

Nii, vastan. Sisekaitse reservini kohe jõuame, aga enne mõned väikesed täpsustused. Ei ole midagi ennekuulmatut selles, kui ma juhin tähelepanu pretsedenditule laimukampaaniale, mis on seda valitsust saatnud juba kuude kaupa. See on pretsedenditu laimukampaania! Ma arvan, et parlamendisaal on täiesti õige koht sellele laimule ja valele, mis on seda valitsust saatnud, tähelepanu juhtida.

Nüüd, kui te räägite siin relvadega vehkimisest, siis mul on Facebookist leitud üks tore inimene nimega Oskar Siff, kes poseerib muu hulgas relvadega, väidab, et ta on Reformierakonna liige, väidab, et ta töötab Reformierakonna mingis struktuuris – ma täpsemalt ei tea –, kes rõõmustab 9. mai puhul, levitab Nõukogude sümboolikat, ehib oma profiilipilti Georgi lindiga ja soovib *batka* Putinile sünnipäeva puhul õnne. Aitäh teile! Palju õnne sellise liikme puhul!

Laiendame nüüd, nii nagu teil kombeks on, seda erakonnale tervikuna – see peegeldab teie erakonda tervikuna, nii nagu te püüate meie puhul mingit üksikut asja laiendada erakonnale tervikuna! Te saate nüüd selle näite põhjal ise ka aru, kui absurdsed on teie süüdistused ja teie laiendused.

Mis puutub sisekaitse reservi, siis ma mäletan väga hästi, kuidas Taavi Rõivas seisis siin peaministrina ja vastas minu küsimusele, mida praegune valitsus teeb elanikkonna kaitse heaks – otsige stenogramm üles! –, et Eesti ei valmistu sõjaks. Nüüd on läinud päris mitu aastat mööda, rahvusvaheline olukord on selgelt keerulisemaks muutunud. Meie oleme vastutustundlik valitsus, kes mõtleb ka selle peale, kuidas hakkama saada mitte rahuolukorras, kui kõik süsteemid toimivad hästi ja olemasoleva ressursiga kooskõlas olevalt. Me mõtleme ka selle peale, kuidas hakkama saada, kui tekib kriisiolukord, kui on katastroof, kui on loodusõnnetused, kui on sõjaolukord, kui on vaja inimesi evakueerida, kui on vaja lisaressurssi, mis on hõivatud teiste ülesannetega ja milleks ettevalmistusi tegemata ei ole riigil võimekust. Meie valitsus on vastutustundlik valitsus, kes oskab ka ette vaadata ja hakata ressursi eraldama juba siis, kui kriisi veel ei ole. See ongi vastus teie küsimusele.

13:31 Esimees Henn Põlluaas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:32 Julgeolekuoht

13:32 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, mille esitab Taavi Rõivas siseminister Mart Helmele. Palun!

13:32 Taavi Rõivas

Aitäh! No seda vastutustundlikkust me saame kindlasti näha siis, kui me hindame sisekaitse valdkonna eelarvet tervikuna: kas see kasvab või kahaneb protsendina SKP-st. Samuti näeme, kas riigikaitsekulude protsendina kahanemine, mis on juba mitu aastat toimunud, jätkub või trend muutub.

Aga lähen nüüd oma küsimuse juurde. Kõigepealt faktitäpsustus. Te ütlesite, et üle-eelmise valitsuse ajal oli kodakondsuspoliitika käest ära lastud – inimesed pidid tegema eksameid, et naturalisatsiooni

korras kodakondsus saada. Ei, see ei olnud käest ära lastud, see oli teadlik valik. Ja ma jätkuvalt arvan, et selleks, et naturalisatsiooni korras kodakondsus saada, ei ole kodakondsuseksam ja elementaarne keeleoskus palju nõutud.

Nüüd aga konteksti panekuks ka faktid. Teie erakond oli mõni aeg tagasi siin saalis vastu sellele, et kogu Eestis eestikeelsele haridusele üle minna. Hääletustulemus on kõigile avalik, kõik saavad seda kontrollida. Põhiseaduskomisjonis ja täna ka siin saalis kaitsesite eelnõu, mille kohaselt mittekodaniku ja Venemaa Föderatsiooni kodaniku lapsed saavad Eesti kodakondsuse tulevikus ilma eesti keele eksamit tegemata – seega ka need noored, kes käivad koolis, kus ei õpetata eesti keeles. See on kontekst.

Aga nüüd küsimus. Sealsamas põhiseaduskomisjonis oli arutelul ka 37 SE Reformierakonna fraktsiooni esitatuna. Me esitasime eelnõu, mis puudutas ka neid lapsi, kes on sündinud kahe eestlasest vanema lapsena näiteks Ameerika Ühendriikides ja kes seni peavad 18-aastaselt valima, kas jätta endale kodukoha ehk siis Ameerika Ühendriikide või Eesti Vabariigi kodakondsus. Te olite jõuliselt vastu sellele, et nendel võiks ka Eesti kodakondsus alles jääda. Minu küsimus on: miks?

13:34 Siseminister Mart Helme

Sellele viimasele küsimusele lühidalt vastates: ma olen topeltkodakondsuse vastu. Aga lahendame ära ka mõned valed. Selle valitsuse ajal ei ole kaitsekulud vähenenud. Kaitsekulud, vastupidi, on suurenenud. See valitsus on eraldanud 20 miljonit laskemoona lisaostudeks. See valitsus on eraldanud liitlaste vastuvõtmiseks 10 miljonit lisaks sellele 2%-le SKP-st, mis on tavapäraselt kaitsekuludeks ette nähtud. Nii et väide, et kaitsekulud on vähenenud, ei pea paika. Ei pea paika ka see, et me kuidagi lihtsustame kodakondsuspoliitikat. Ma tuletan meelde, et just Taavi Rõivase valitsus kaotas ära laste kodakondsus- ja keeleeksami. Meie näeme ette, et põhikoolis tehtavaid eesti keele ja põhiseaduse tundmise eksameid võib käsitada samaväärsena kodakondsuse taotlemisel tehtavate eksamitega. Seega me ei ole mitte midagi ära kaotanud, me oleme laiendanud teatud elanike grupi ehk siis kooliõpilaste võimalusi ja õigust kodakondsuse taotlemisel. Niisugune vassimine ei ole päris korrektne. Aga veel kord: see valitsus on võtnud selge hoiaku topeltkodakondsust mitte lubada.

13:35 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Taavi Rõivas, palun!

13:35 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea vastaja! Kui te oleksite tähelepanelikult kuulanud, siis te oleksite tähele pannud, et ma ütlesin, et riigikaitse kulud protsendina SKP-st on vähenenud. Ja need on vähenenud paraku juba 2017. aastast alates. Jah, 10 miljonit eurot on antud liitlaste vastuvõtu kuluks, aga igal aastal perioodil 2014–2016 oli see summa märgatavalt suurem. Kaitseuuringute keskuse andmetel on riigikaitsekuludeks eraldatud protsent aasta-aastalt langenud. Ma väga loodan, et te tõestate vastupidist juba paari nädala pärast, kui te esitate meile järgmise aasta riigieelarve. Kaitsekulude osakaal võiks olla vähemalt 2,2% SKP-st, siis oleks see võrreldav näiteks 2016. aastaga.

Mis puudutab vassimist, siis ma arvan, et igaüks siin saalis saab suurepäraselt aru, et eelnõu 58, mida te nii kirglikult põhiseaduskomisjonis kaitsesite, lihtsustab Eesti kodakondsuse saamist. Ma ei anna praegu hinnangut, kas see on õige või vale, aga fakt on see, et teie, Mart Helme, kaitsete kodakondsusnõuete olulist lõdvendamist. Juhin tähelepanu ka sellele, et te kaitsete seda eelnõu ja see on valitsuse algatatud, aga tundub, et te ei ole märganud, et selles eelnõus ei ole sõnagi eksamitest. Ja see jutt, et keeleksam või kodakondsuseksam tuleb võrdsustada põhikooli eksamitega – no ma ei tea, mina olen kuulnud teie valitsuse haridus- ja teadusministrit rääkimas hoopis sellest, et põhikooli lõpueksamid tuleb ära kaotada. Aga praeguses eelnõus seda igal juhul sees ei ole.

Nüüd aga küsimuse juurde. Enne valimisi oli Soomes üks debatt, kus teie erakonnakaaslane, teie Soome osakonna juht ütles, et eestlasest isa ja soomlasest ema laps on, kui ta on Eesti ja Soome kodanik korraga, Eestile julgeolekuoht. Kas te nõustute selle väitega?

13:37 Siseminister Mart Helme

Ma ei oska seda viimast väidet kommenteerida, aga neid väiteid tuli siit nüüd nagu Vändrast saelaudu. Esiteks, me ei lihtsusta kodakondsuse andmist mitte kellelegi muule kui ümmarguselt 1500-le Eestis sündinud ja kasvanud lapsele, kelle vanem või vanavanem seisuga 20. august 1991 elas Eestis. See ei

ole mingi lihtsustamine. Teiseks, kodakondsuseksami peab ta niikuinii tegema, eesti keele eksami peab ta niikuinii tegema. No ei ole mõtet pead vangutada, me siin teame seda paremini. See eelnõu ei puuduta nende eksamite tegemist, vaid puudutab seda – kuidas ma ütlen? – ajalist protseduuri. Mis puudutab kaitsekuluseid, siis ei ole mõtet tulla siin laua taga olijatele ümber rääkima ilmselgeid tõsiasju. Fakt on see, et Taavi Rõivase valitsuse langemisel 2016 kaitsekulud kasvasid. Kaitsekulud kasvavad ka praegu. Eile me istusime ja arutasime kaitsekulude teemat. Kaitsekulud kasvavad nominaalselt ja protsendilt samuti. Kui eelarve jõuab Riigikokku, siis on teil võimalus selles veenduda. Nii et kõik süüdistused, nagu see valitsus oleks mingisugune Eesti riigi likvideerimise valitsus, on järjekordne rumal ja vastutustundetu propaganda.

13:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Riina Sikkut, palun!

13:39 Riina Sikkut

Aitäh, hea juhataja! Hea siseminister! Palun selgitage rahvasaadikutele, kuidas need 1500 Eestis sündinud last, kelle vanem või vanavanem on 28 aastat siin elanud ja kellel on seadusmuudatuse järgi õigus saada Eesti kodakondsus, saavad Siseministeeriumile tõendada, et nad on Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest loobunud. Kuidas nad menetluslikult seda teha saavad?

13:39 Siseminister Mart Helme

Täiesti elementaarne: peab tooma Vene riigi ametiasutuses välja antud dokumendi. Kõik! Lihtne!

13:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetame selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:40 Eeskuju noortele

13:40 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise teema juurde. Siseminister Mart Helmele on küsimus Jaak Juskel. Palun!

13:40 Jaak Juske

Austatud spiiker! Austatud minister! Jätkan seda Sinise Äratuse teemat. Teie erakonna noorteühendus korraldab alaealistele noortele relvakoolitusi, julgustab neid end koos relvadega avalikult eksponeerima, õigustab nende vägivallale kutsuvaid üleskutseid ja mis, nagu ütles proua Sikkut, kõige hullem: ei välista relvadega tänavale tulekut. Mulle õpetajana teeb ikkagi väga muret see, millist eeskuju teie erakonna noorteühendus Eesti noortele, alaealistele kodanikele näitab. Aga minu küsimus puudutab seda teemat hoopis teise nurga alt. Meie, Eesti Vabariigi erakonnaseaduse § 4 ütleb seda: "Relvi valdavad, samuti sõjaväeliselt korraldatud või sõjaväelisi harjutusi harrastavad ühingud või liidud ei või tegutseda erakonnana ega erakonna struktuuriüksusena." On selge, et teie erakonna noorteühendus Sinine Äratus rikub räägelt seda erakonnaseaduse paragrahvi. Seega küsin: härra minister, millal te olete valmis oma noorteühenduse tegevuse pärast Eesti rahva ees vabandama ja millal te siseministrina algatate Sinise Äratuse laialisaatmise?

13:41 Siseminister Mart Helme

Noh, revolutsioonilised nõudmised – sotsiaaldemokraadile muidugi kohased. Esiteks, Sinine Äratus on iseseisev MTÜ ega kuulu mingisuguse allorganisatsioonina Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ridadesse. Meil on Kristlaste Ühendus, meil on Naisteühendus, mis on erakonnasisesed ühendused. Sinine Äratus on iseseisvalt registreeritud organisatsioon, mis on ideoloogiliselt seotud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonnaga, kuid mitte struktuuriliselt. Jah, me nimetame teda oma noorteorganisatsiooniks, aga struktuuriliselt ta meiega seotud ei ole. Formaalselt tal seos meiega puudub. Seetõttu ei saa me teda ka laiali saata, isegi kui me tahaksime seda teha. Aga me ei näe mitte midagi seadusvastast selles, et inimesed tunnevad huvi relvade vastu, et inimesed käivad laskeharjutusi tegemas ja et inimesed fotografeerivad ennast relvadega. On see seadusvastane? Minu andmetel Eesti

Vabariigi põhiseaduse ja muude seaduste kohaselt mitte. Me ei näe ka põhjust siin millegi eest vabandust paluda. Küll näen aga põhjust, et Reformierakonna Tartu volikogu liige Andrus Punt mõne Reformierakonna juhtpoliitiku suu läbi meie ees vabandaks. See mees soovib kõigil EKRE liikmetel ennast põlema panna ning enne seda ka endale haud valmis kaevata. Äkki tõuseb keegi püsti ja palub vabandust.

13:43 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Jaak Juske, palun!

13:43 Jaak Juske

Härra minister! Nagu proua Sikkut ennist ütles, üks Sinise Äratuse liidreid, auväärt Riigikogu liige on avalikult meie rahvusringhäälingus teatanud, et ta ei välista relvadega tänavale tulekut. Mida teie siseministrina teete, et seda tegevust, seda võimalikku provokatsiooni Eesti riigi vastu tõkestada?

13:43 Siseminister Mart Helme

Eesti riigis on kõik selleks vajalikud seadused ja institutsioonid olemas. Kui inimesed rikuvad seadust, siis rakendatakse nende vastu seaduse kogu jõudu. Mis puutub relvaga tänaval käimisse, siis ma arvan, et iga päev tuleb meile tänaval vastu inimesi, kes kannavad relva. Eestis ei ole relva kandmine keelatud. Registreeritud, legaalselt omatav relv on lubatud ja seda võib kaasas kanda 24/7. Nii et ka selles ei näe ma midagi seadusvastast. Ma kahjuks pean tunnistama, et see on niisugune kunstlik hüsteeria üleskiskumine: Ruuben Kaalep oleks just nagu ohuks Eesti Vabariigi põhiseaduslikule korrale ja suudaks üksinda, koos paari 15- või 16-aastase tütarlapsega kukutada Eesti riigi legaalse valitsuse, laiali saata parlamendi ja ma ei tea mis veel hirmsate tegudega hakkama saada. Rahunege, härrased ja proud! Rahunege, mitte midagi niisugust ei ole! Sellist hirmu ei ole vaja tunda. Muide, ma meenutaksin härra Juskele tema enda tormilist noorust.

13:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Riina Sikkut, palun!

13:44 Riina Sikkut

Aitäh! No ma siis jätkan tormilise nooruse teemal. Mure ongi selles, et tegemist on teismelistega. Küsimus on eeskujudes – selles, mida neile lubatakse, milline on nende vaimse tervise seisund, milline on ligipääs relvadele, sh oma vanemate relvadele. Kui me vaatame kas Eestis või mujal toimunud koolitulistamisi, siis ei saa öelda, et tegemist on paari teismelisega ja seetõttu ohtu ühiskonnale ei ole. Nii et palun ärge alatähtsustage noorte ligipääsu relvadele ja selle seost ühiskonna üldise turvalisusega. Aga ma küsin oma eelmisele küsimusele lisaks veel seda. Kui Venemaa Föderatsiooni seadus ei luba alaealisel Venemaa kodakondsusest loobuda ega võta selliseid dokumente menetlusse, siis on tegemist samasuguse kafkaliku olukorraga, millest eile siinsamas saalis rääkis Ülle Madise, kes kirjeldas riigi või ametnike suhtumist, mis jätab inimese fookusest välja. Nüüd on täpselt samamoodi: me ei keskendu nende 1500 lapse huvidele. Neil on soov ja õigus saada Eesti kodakondsus, aga me paneme nad läbima protseduuri, mille puhul me teame, et neil ei ole võimalik seda paberit hankida, seda Siseministeeriumile esitada ja tegelikult saada Eesti kodakondsust enne 18-aastaseks saamist.

13:46 Siseminister Mart Helme

Aitäh! No väga selgelt tuleb välja, et sotsiaaldemokraadid soovivad kodakondsuse nullvarianti. Meie teeme seadusi Eesti Vabariigi elanikele. Teie soovite, et me võtaksime omaks Venemaa Föderatsiooni jurisdiktsiooni ja lähtuksime sellest. Seda praegune valitsus mingil juhul tegema ei hakka. Küll loome eeldused selleks, et nendele noortele, kes ilmutavad selget soovi, sh koos oma vanematega või ühega oma vanematest, saada Eesti kodanikuks, läbida kõik vastavad protseduurid, oleks tee selleks sillutatud. 18-aastaseks saades nad teavad, et nende kodakondsus saab olema Eesti kodakondsus, mitte Venemaa Föderatsiooni või mõne muu kolmanda riigi kodakondsus. Me sillutame neile tee. Kui see tee sillutamine on teie meelest kuidagi ebaseaduslik või kuritegelik, siis meil on erinev arusaamine sellest, kuidas noortele vastu tulla. Veel kord: see puudutab 1500 inimest. See ei puuduta mingisuguseid miljonilisi masse. Meil on hoopis akuutsemad probleemid renditööjõuga, idast tuleva rändesurvega.

Need on palju akuutsemad probleemid ja ka nendega on Siseministeerium, muide, asunud seadusalgatuste abil tegelema.

13:47 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

10. 13:47 Välispoliitika

13:47 Esimees Henn Pöllumaa

Järgmine küsimus on Urmas Reinsalule. Marko Mihkelson, palun!

13:48 Marko Mihkelson

Aitäh! Lugupeetud minister! Viimase 24 tunni jooksul on kaudselt Ukraina, aga ka vaba Euroopa ja Eesti kaitsmisel hukkunud üks ja saanud haavata kaks Ukraina sõdurit. Ainuüksi selle aasta algusest on hukkunud üle 80 Ukraina kaitseväelase. Veelgi enam, sõja algusest, 2014. aastast saadik on surmasaanuid üle 3000. Venemaa agressioon Ukraina vastu on sundinud kodudest lahkuma üle poolteise miljoni inimese, mis on suurim sundränne Euroopas pärast teise maailmasõja lõppu. Eesti julgeolek sõltub sellest, kas Ukraina suudab jääda sõltumatuks ja iseseisvaks demokraatlikuks riigiks. Nüüd aga kuuleme Eesti valitsuse liikmelt, kes istub teie vasakul käel, et Ukraina on Euroopa jaoks Trooja hobune ja et Venemaa agressiooni tõttu raskesse olukorda pandud inimesed on tegelikult *homo soveticus*'ed. Palun seletage parlamendile, kuidas on Eesti siseministri sellised väljaütlemised kooskõlas Eesti julgeolekuhuvide kaitsmise ja Eesti välispoliitilise kursiga!

13:49 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Eesti Vabariik on vankumatult seisnud Ukraina kõrval nendel aastatel, kui Ukrainale ja Gruusiale on saanud osaks Venemaa Föderatsiooni agressioon. Eesti Vabariik teeb seda jätkuvalt ja näeb oma rolli selles, et muu hulgas hoida lääne ühtsust Venemaa agressiooni tõkestamisel. Mis puudutab seda, kas valitsuses on asja arutatud ja kas valitsus peab mõistlikuks või kas mina pean mõistlikuks esitada taotlus loobuda ühepoolselt viisavabadusest Ukrainaga, siis see vastus on eitav. Viisavabadus Ukrainaga on Euroopa Liidus kokku lepitud ja see on objektiivsete tingimuste täitmise kõrval, mida Ukraina on pidanud tegema, kindlasti oluline ka poliitilise sammuna, poliitilise signaalina.

Nüüd, siin osutati siseministri tegutsemisele. Tõsi küll, hulgaliselt on rikutud regulatsioone, mis puudutavad ida poolt tulnud inimeste töötegemist. Ma arvan, et on igati mõistlik neid asju mitte ära segada. Seda ei maksa kuidagi kõrvutada Eesti poliitilise toetusega, tingimusteta, vankumatu toetusega Ukraina vabadusele ja Ukraina rahva soovile oma kurssi valida. Aga on loomulik ja elementaarne, et õigusriik järgib meie riigis kehtivaid reegleid. See ei tähenda midagi, et väga paljud isikud, kes Ukraina kodanikena siin olles on tööreegleid rikkunud, on tulnud siia viisavabalt, viisavabadust silmas pidades. Ka viisavabaduse korral on riigil loomulikult suveräänne õigus kontrollida reeglite täitmist oma riigis. Ja seda Eesti Vabariik teeb, seda peab Vabariigi Valitsus oluliseks teha.

Aga meie poliitiline toetus, meie sümpaatia ja valmidus panustada Ukraina toetamisse on vankumatu. Võin teile ühemõtteliselt kinnitada, et see on selle valitsuse poliitiline liin. Me oleme solidaarsed vabadust armastavate ukrainlastega, aga lähtume oma väärtusi kaitstes loomulikult ka enda julgeolekuhuvidest. Me oleme ju samuti Venemaa Föderatsiooni naaberriik.

13:52 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Täpsustav küsimus, Marko Mihkelson, palun!

13:52 Marko Mihkelson

Aitäh! Mõni minut tagasi siseminister Helme pretsedenditult ähvardas Eesti Vabariigi parlamendi opositsiooni kaitsepolitseiga. Ta rääkis sellest, et opositsioonipoliitikud justkui levitavad oma partnerite, liitlaste seas Eesti kohta meie riiki kahjustavat informatsiooni. Eelmisel nädalavahetusel ma viibisin Ukrainas, seal viibisid ka president ja mitmed teised isikud. Kõigil meil tuli vastata väga paljude Ukraina sõprade, liitlaste hulka kuuluvate inimeste küsimusele: kas Eesti keerab Ukrainale selja? Siseministri

sõnad olid leidnud laialdast kajastust Ukraina ajakirjanduses ja seda loomulikult tänu vaba meedia toimimisele, mitte tänu sellele, et keegi kannab kellegi sõnu siit Eestist kellelegi ette. Urmas, sa ei vastanud mu küsimusele. Ma küsin selle uuesti. Sa ei ole viie kuu jooksul veel jõudnud teha visiiti Ukrainasse, aga ma tean, et seda visiiti valmistatakse ette. Seal on ka uus valitsus ametisse astunud ja kindlasti on neil väga oluline kuulda sinu ühest vastust minu küsimusele: kas Vabariigi Valitsuse liikme, siseministri sõnad selle kohta, et Ukraina on Euroopa jaoks Trooja hobune, võivad kahjustada Eesti julgeolekuhuvisid ja meie välispoliitilist tõsiseltvõetavust või mitte?

13:53 Välisminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma ei hakka nüüd osutatud tsitaati siin moonutama. Kui küsida nõnda, kas Eesti Vabariigi valitsuse positsioon on see, et Ukraina on Euroopale Trooja hobune, siis vastus on ühemõtteliselt eitav: ei ole. Minu arusaama järgi siseminister kõneles tööreeglite rikkumisega seotud küsimustest. Kui valitsuse või parlamendi mõne esindaja sõnakasutus annab meie Ukraina sõpradele või laiemalt alust eeldada, et me otsekui oleme muutmas oma vankumatut kurssi Ukraina toetamisel, siis loomulikult tuleb see ümber lükata. Ma tean, et kui president käis Ukrainas, siis ka temal tuli see teema jutuks, küsiti siseministri avalduse kohta, ja president sai osutada välisministri avaldusele. Nii see oligi. Ja ma olen kindel, et ka hea küsija andis Ukraina toetamise kohta selgelt ühemõttelised vastused. Mul on olnud mitmeid kohtumisi Ukraina eelmise välisministriga ja ma olen olnud loomulikult kontaktis ka praeguse, Ukraina uue välisministriga. Ja nagu sa õigesti osutasid, ma kavatsen lähiajal Ukrainat kindlasti külastada. Tegelikuses me otsime hoopis meiega sarnaselt mõtlevate riikidega koos, kuidas täiendavalt, tugevamalt, süvendatumalt Ukrainat aidata. Aidata kaasa nõnda, et me arvestaksime ka survet, mis Ukrainale võib osaks langeda, kui mingitel kaalutlustel pakutakse suhetes Venemaa ühepoolset nn lõdvenduspoliitikat. On vaja, et tegelikult lääs säilitaks oma põhimõtted, sest põhimõtteid säilitades kaitseb lääs kindlasti ka oma julgeolekuhuvisid, sh Ukraina julgeolekuhuvisid. Nii et siin ei ole ühtegi kaksipidi mõtlemise momenti ja ma võin seda heale küsijale tingimusteta kinnitada. Eesti on initsiatiividega välja tulnud. Viimati võttis Eesti esimese Euroopa Liidu liikmesriigina vastu otsuse mitte tunnustada lihtsustatud korras Luganski ja Donetsk territooriumil välja antud Venemaa Föderatsiooni passe. Me oleme kutsunud üles ka teisi Euroopa Liidu liikmesriike seda otsust järgima ja ma võin kinnitada, et Ukraina poliitiline juhtkond on seda ühemõtteliselt mõistnud ja teinud sellest selge järelduse, et tegemist on poliitilise toetuse avaldamisega Ukraina suveräänsusele. Sest mida tegelikult see Venemaa Föderatsiooni passide jagamine tähendab? See tähendab sisuliselt n-ö kodakondsusõiguslikku või riigiõiguslikku puhastust, territooriumide puhastust tulevaseks selle konflikti tasakaalu jõujoone ümberpaigutamiseks. Nii et see on valitsuse platvorm. Eesti on vankumatu Ukraina sõber, toetab Ukrainat tema teel ja seisab tema kõrval, et tõkestada koos meie partneritest lääneriikidega Venemaa agressiooni.

13:56 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kuna aeg on läinud üsna kiirelt ja meil ei ole enam viit minutit küsimuse ja vastuse jaoks, siis on teil kõigil võimalus järgmistes infotundides esitada ministritele küsimusi. Suur tänu! Tänane infotund on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.57.